

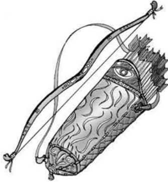
KORKUT ATA

Peygamber Efendimiz (sav) zamanına yakın bir tarihte Bayat boyunda Korkut Ata adında bir ermiş kişi yaşardı. Oğuz boyunun bilgini olan Korkut Ata, birçok olayı önceden sezme yeteneğine sahipti. Allah, onun gönlüne birçok ilham verirdi. Korkut Ata, ileride hânlığın yeniden Kayı boyuna verileceğini ve kıyamete kadar hânlığın onlarda kalacağını söylerdi. Bununla da Osmanlıları kastederdi. Nitekim de dediği gibi oldu. Oğuz boyunda ne tür zorluklar ve meseleler olursa, bu bilge kişiye danışılırdı. Oğuz'da herkes onun sözünü dinler ve eksiksiz kabul ederdi.

Dede Korkut şu özlü sözleri söylemiş:

"Allah Allah demeyince işler düzelmez.
Kâdir Tanrı vermeyince kişi zengin olamaz.
Ezelden kaderde yazılmamışsa, kulun başına kaza gelmez.
Ecel gelmeyince kimse ölmez, ölen de dirilmez.
Çıkan can geri gelmez.
Bir kişinin kara dağ gibi malı olsa,

Yığar, yığar tekrar ister.
Nasibinden başka hiç kimse bir şey yiyemez.
Sular çağlayıp taşsa da deniz dolmaz.
Kibirlik taslayanı Allah sevmez.
Gönlü yüce olan kişide servet durmaz.
Başkasının çocuğu sahiplenmekle oğul olmaz.
Büyüyünce çeker gider, gördüm demez."
(......)

BOĞAÇ HÂN

Hânlar hânı Bayındır, yılda bir kere düzenlediği şölende Oğuz beyleriyle birlikte eğleniyordu. Şölen meydanında etler, pilavlar, çeşitli meyveler yığın yığın hazırlanmış, misafirleri bekliyordu. Bu şölende bir kenara çekilmiş kederli bir halde duran Dirse Hân'ın bir tek isteği vardı : "Bir erkek çocuk sahibi olmak..."

Şölen sonunda Dirse Hân, dileğinin gerçekleşmesi için iyilik yapmaya karar verdi. Dirse Hân, nice yoksulu doyurdu ve giydirdi. Kimsesizlere, yardıma muhtaçlara yardım etti. Nihayet kendisine dua edenlerin duası kabul oldu ve Allah'ın takdiriyle, Dirse Hân'ın hanımı bir erkek çocuk doğurdu. Dirse Hân'ın sevincine diyecek yoktu artık. Çocuk büyüdü ve günden güne gelişti. On beş yaşına gelince artık yaşıtlarından fark edilebilecek kadar iri yapılı ve kuvvetli bir hale gelmişti. Dirse Hân, Bayındır Hân'ın ordusuna katılmış ve nice kahramanlıklar göstermiş gözü pek biriydi.

Bayındır Hân'ın iri yarı bir boğası vardı. Boğa sert taşa boynuz vursa, onu un gibi öğütür,

paramparça ederdi. Bir yaz günüydü. Bayındır Hân'ın adamları boğayı saraydan çıkararak meydana doğru getirmeye çalışıyordu. Üç kişi sağda, üçü de solda olmak üzere tam altı kişi boğanın boynundaki demir zinciri sıkıca tutarak onu sürükleye sürükleye meydana doğru ilerledi. Meydanın başında boğa salıverildi. Meğer meydanın tam ortasında Dirse Hân'ın oğlu ile üç arkadaşı oyun oynuyorlardı. Birden herkes bir ağızdan "Kaçın çocuklar!" diye bağırmaya başlamıştı. Boğa hızla çocuklara doğru yönelmişti. Üç çocuk hızlıca kaçıp kurtulmayı başarmıştı. Ancak Dirse Hân'ın oğlu ne yapacağını şaşırıp meydanın ortasında kala kaldı. Boğa öyle bir hızla çocuğa doğru yönelmişti ki herkes çocuğun boğa tarafından parçalanacağını zannetti. Çocuk kendinden emin bir şekilde yumruğunu boğanın alnına öyle bir vurdu ki boğa neye uğradığını anlayamadan gerisin geriye gitti.

İkinci hamleye hazırlanan boğa, alnının tam ortasına ikinci yumruğu da yedi. Boğanın alnına yumruğunu dayayan Dirse Hân'ın oğlu, boğayı gerisin geriye iterek meydandan çıkardı. Boğanın alnına dayadığı yumruğunu bir anda çeken çocuk, boğayı tepesi üzerine düşürerek bu mücadeleyi kazandı. Oğuz beyleri çocuğun başına toplanıp onu tebrik ettiler. Dirse Hân'ın oğlu, o güne kadar bir yiğitlik yapmadığı için henüz bir isim almamıştı. Herkes onu Dirse Hân'ın oğlu olarak çağırıyordu. Beyler, "Dedem Korkut gelsin, bu oğlana ad koysun, babasına beraberinde götürüp çocuğa beylik istesin" dediler. Dede Korkut geldi ve çocuğu babasına götürerek şunları söyledi :

"Hey Dirse Hân, bu oğlana beylik ver,
Taht ver, bu erdemli çocuğa...
Boynu uzun bir çöl atı ver
Biniti olsun, hünerlidir.
Ağıllarından bir sürü koyun ver bu oğlana
Armağan olsun, erdemlidir.
Tabanı nasırlı kızıl bir deve ver bu oğlana,
Yük hayvanı olsun, hünerlidir.
Altın tuğlu büyük ev ver bu oğlana,
Gölge olsun, erdemlidir.
Sırmalı cübbe ve elbise ver bu oğlana
Kaftan olsun, hünerlidir."

Dede Korkut, bu şiiri söyledikten sonra, çocuğa dönerek "Bayındır Hân'ın ak meydanında bir boğa ile mücadele ederek onu yendin. Bunun için, senin adın Boğaç olsun. Adını ben verdim, yaşını Allah versin" dedi. O günden sonra Boğaç Hân'a beylik verildi.

SALUR KAZANIN EVİNİN YAĞMALANMASI

Salur Kazan doksan başlı görkemli çadırında ipek halılar üzerinde dostlarıyla eğlenmekteydi. Etrafındaki yiğitlere dönerek, "Sözümü dinleyin beyler, yata yata yanımız ağrıdı, dura dura belimiz kurudu. Artık yürümemiz gerek. Av avlamamız, kuş yakalamamız, geyik yıkmamız gerek" dedi.

Etrafındaki beylerden Kıyan Selçuk, Deli Tundar, Kara Budağ, ona hak vererek ava çıkma fikrini desteklediler. Ancak Aruz Koca, iki dizinin üzerine çökerek :

- "Etrafımızdaki düşmanların saldırılarına karşı koymak için yerine kimi bırakıyorsun." diye Salur Kazan'a seslendi.

Salur Kazan;

- "Üç yüz yiğit ile oğlum Uruz, benim evimi beklesin." dedi.

Salur Kazan bacaklarını eğere sıkıca yapıştırarak ata bindi. Tundar, Kara Göne, Şir Şemseddin, Beyrek, Yigenek ve diğer Oğuz beyleri atlarına bindiler. Doğruca Aladağ'a yöneldiler. Bu sırada onları gözetleyen düşman casusları, durumu komutanlarına bildirdiler. Düşman askerleri bu zayıf anda ve uygun fırsatta Salur Kazan'ın evini yağmalamak için dört bir yandan saldırdılar. Büyük çadırları yağmaladılar. Soylu atları ve kızıl develeri önlerine kattılar. Hazinedeki paraları atlarına yüklediler ve kızları, gelinleri, hatta Salur Kazan'ın eşi Borla Hatun'u esir aldılar.

Kazan Hân'ın iyice yaşlanmış annesi ile yerine bıraktığı oğlu Uruz Bey, elleri ve boynu bağlı bir halde esir olarak götürüldüler. Bir nice yiğit de şehit oldu. Ancak düşmanlarının aklı Salur Kazan'ın on bin koyununda kalmıştı.

Altı yüz düşman askeri başka bir ovada bulunan koyunları almaya gittiler.

Ancak çoban Karaçuk ve kardeşleri çetin cevizdi. Koyunları vermemek için bir hayli mücadele edip çok sayıda düşman askerini de öldürdüler. Düşman askerleri fazla kayıp verince korkup geri çekildiler. Karaçuk düşmanın çekildiğini görünce bir büyük ateş yaktı ve yaralarını sarmaya çalıştı. Kardeşlerinin ölümüne çok üzülen Çoban Karaçuk, bir yandan da Salur Kazan'ın hâlâ bu işlerden habersiz olmasına şaşıyordu.

O gece Oğuz'un devleti, Bayındır Hân'ın güveyisi Ulaş oğlu Salur Kazan, kaygı dolu bir rüya gördü. Sabah rüyasını Kara Göne'ye anlattı :

"-Bilir misin kardeşim Kara Göne düşümde ne göründü. Kara kaygılı bir rüya gördüm. Rüyamda yumruğumda çırpınan şahin kuşumu ölür gördüm. Gökten yıldırım evimin tepesine düştü. Ordumun üzerinde simsiyah bir duman gördüm. Kuduz kurtların evime daldıklarını gördüm. Kara saçlarımın uzayıp gözlerimi örttüğünü gördüm. On parmağımı kanda gördüm. Bu nasıl bir düş böyle, Hân kardeşim bu düşümü yor ne olursun!..."

Kara Göne, bu düşü yormaya başladı : "Kara bulut dediğin senin devletindir. Kar ile yağmur, askerlerindir. Saç, kaygıdır. Kan dert demektir. Gerisini Allah bilir."

Bunun üzerine Salur Kazan:

- "Siz ava devam edin ve dağılmayın. Ben üç günlük yolu, atımla bir günde alırım ve yurdumun sağ ve esen olduğunu gördükten sonra geri gelirim" dedi.

Salur Kazan, yağız atına binerek yurduna doğru var hızıyla yol aldı. Evine gelince bir de ne görsün, havada vahşi kuşlar uçuşuyor. Çadırının bulunduğu yerde köpekler dolaşıyor. Kazan Bey, yurdunun ve evinin bu halini görünce üzüntüsünden şunları söyledi :

"Kavmim kabilemle konduğum yerim

Taylara yaban geyiklerine komşu yurdum

Seni düşman nereden gelmiş de talan etmiş güzel yurdum

Ak çadırlardan geriye boş yerler kalmış

Yaşlı annemin oturduğu yer öylece kalmış

Oğlum Uruz'un ok attığı hedef kalmış

Oğuz beylerinin at koşturdukları meydan kalmış

Kara mutfak yerinde sadece ocak kalmış"

Bu halleri görünce, Salur Kazan'ın koyu ala gözlerine kanlı gözyaşları doldu. Kan damarları kaynadı, kara bağrı sarsıldı. Yağız atına vurarak düşmanların geçip gittiği yola doğru gitti. Kazan'ın önüne bir su çıktı. Kazan, "Su Allah'ın yüzünü görmüştür, ben bu suyla bir söyleşeyim." dedi. Görelim nasıl söyleşti :

"Çağıl çağıl kayalardan çıkan su

Ağaçtan gemileri oynatan su

Hasan ile Hüseyin'in hasreti su

Bağ ile bostanın süsü su,

Ayşe ile Fatıma'nın bakışı su

Soylu atların içtiği su

Kızıl develerin gelip geçtiği su

Ak koyunların gelip çevresinde yattığı su

Ordumun başına ne geldiğini bilir misin? Söyle bana!...

Kara başım kurban olsun suyum sana!"

Su nasıl söyleşecek ki!... Sudan geçti. Bu kez bir kurda rastladı. "Kurt yüzü mübarektir, kurtla bir söyleşeyim" dedi. Görelim, bakalım Salur Kazan ne dedi:

"Karanlık akşam olduğunda günü doğan
Kar ile yağmur yağdığında yiğitçe duran
Yağız at sürülerini kişneten
Kızıl deve gördüğünde donduran
Ak koyun gördüğünde kuyruk çarpıp kamçılayan
Sırtıyla sapasağlam ağıl kapılarını söken
Semiz olanları kavrayarak alıp tutan
Kanlı kuyruk koparıp şapır şapır yutan
Havlayan iri köpeklerle kavga eden
Tülbentli çobanları geceleri koşturan
Ordumun başına ne geldiğini bilir misin? Söyle bana!...
Kara başım kurban olsun kurdum sana!"

Kurt nasıl anlatsın ki?... Salur Kazan kurttan da geçti. Bu kez Karaca Çoban'ın kara köpeğine rastladı. Kazan, kara köpeğe şunları söyledi :

"Karanlık basınca "vaf vaf" diyerek havlayan

Acı ayran dökülünce şapur şupur yiyen
Gelen hırsızları korkutan
Korkutup gürültüyle ürküten
Ordumun başına ne geldiğini bilir misin? Söyle bana!...
Kara başım sağ iken iyilikler edeyim köpek sana!"

Köpek nasıl anlatsın ki? Köpek, Kazan'ın atının ayağını yalayıp oraya siniverdi. Kazan elindeki sopayla köpeğe vurdu ve köpek çekilip geldiği yola geri gitti.

Kazan, köpeği kovalayınca Karaca Çoban'la karşılaştı. Çoban'ı görünce onunla söyleşti. Görelim ne dedi :

"Akşam karanlığı olunca kaygılanan çoban
Karla yağmur yağınca başını saran çoban
Sesimi duy ve sözümü dinle
Ulu çadırım buradan geçmiş gördün mü, söyle bana!
Kara başım kurban olsun çoban sana"

Çoban şöyle cevap verdi :

"Ölmüş müydün, yitmiş miydin ey Kazan?
Nerde gezerdin, neredeydin, ey Kazan?
Dün değil öteki gün evin buradan geçti
Yaşlı anan kara deve boynunda asılı olarak geçti
Kırk ince belli kızıyla eşin

Boyu uzun Borla Hatun
Ağlayarak buradan geçti
Kırk yiğidiyle oğlun Uruz
Başı açık yalın ayak
Kâfirlerin yanında tutsak geçti
Sürü sürü soylu atlarına kâfir binmiş
Katar katar kızıl develerine kâfir binmiş
Altın paralarını ve hazineni kâfir almış"

Çoban bunları deyince, Kazan bir "âh" çekti ve Kazan'ın aklı başından gitti. Dünya âlem gözüne karanlık göründü. Salur Kazan bu sözlerden dolayı çobana çok kızdı. Ancak çoban, ona ait koyunları düşmana vermemek için canla başla savaştığını, yaralandığını ve bu mücadelede iki kardeşinin de şehit olduğunu anlattı.

Salur Kazan büyük bir öfkeyle düşmanın üzerine yürümeye karar verdi. Çoban da kardeşlerinin öcünü almak için onunla birlikte gitmek istedi. Kazan, çok acıkmıştı. Çoban, geceden pişirip hazırladığı kuzuyu getirerek Kazan'ın karnını doyurdu. Kazan, yemek yerken, bir yandan da çobanla birlikte düşmana karşı koyduğu takdirde, beylerin alayına uğrayacağını düşündü. Bu düşünceyle çobanı bir ağaca sıkıca bağladı ve atına binerek yola çıktı. Salur Kazan, oradan ayrılmadan çobana şunları söyledi :

- Bre çoban, henüz karnın acıkmamış iken, gözün kararmamış iken bu ağacı kökünden koparmaya bak!... Yoksa seni burada kurtlar, kuşlar yer!...

Karaca Çoban davranıp bağlı olduğu ağacı kökünden söküverdi ve arkasına alarak Kazan'ın ardına düştü. Kazan, çobanın ağacı arkasına alıp geldiğini görünce, durup sordu :

-Bre çoban bu ağaç da ne ?

Çoban :

-Beyim, bu ağaç, sen kâfiri basınca acıkırsın diye, sana yemek pişireceğim ağaçtır.

Salur Kazan, bu sözden hoşlandı. Atından inerek çobanın ellerini çözdü ve onu alnından öptü.

Kazan, evini kurtardığı takdirde ona iyi mevkiler vereceği vaadinde bulundu.

İkisi birlikte yola çıktılar. Düşmanlar, reisleriyle birlikte yiyip içip eğleniyorlardı. Salur Kazan'ın eşi Borla Hatun'u reislerinin karşısına getirmeyi teklif ettiler. O da : "Varın, getirin" dedi. Ancak kırk kızdan her biri Salur Kazan'ın eşi olduğunu haykırarak Borla Hatun'u ele vermediler. Bu kez bir hile ile Borla Hatun'u ortaya çıkarabileceklerini düşünen düşman askerleri, Uruz'u öldürüp kadınların tepkisini ölçmeyi kararlaştırdılar. Kafirler, Uruz'u alıp getirdiler. Uruz, onlardan biraz zaman isteyip kendisini asacakları ağaçla biraz söyleşmek için izin istedi. Bakalım ağaca neler söyledi :

"Ağaç, ağaç dersem sana, yerinme ağaç
Mekke ile Medîne'nin kapısı ağaç
Musa Kelîm'in asâsı ağaç
Büyük büyük suların köprüsü ağaç
Kara kara denizlerin gemisi ağaç
Şah Merdân Alî'nin Düldülü'nün eyeri ağaç
Zülfikâr'ın kınıyla kabzası ağaç
Şah Hasan ile Hüseyin'in beşiği ağaç
Erkeğin de kadının da korkusu ağaç
Başından yana baksam başsız ağaç
Dibinden yana baksam dipsiz ağaç

Beni sana asacaklar, taşıma sakın ağaç
Beni taşıyıp asar isen yiğitliğim seni tutsun ağaç
Bizim orda olmalıydın ki ağaç
Kara Hindu kölelerime buyursaydım
Seni parça parça doğrasalardı ağaç."

Uruz, sözlerine şöyle devam etti :

"Ahırlarda bağlı duran atıma yazık
Kardeş diye feryat ettiğinde yoldaşıma yazık
Yumruğumda çırpınan şahin kuşuma yazık
Boynunda demir halka ile tuttuğum tazıma yazık
Beyliğe doyamadım bana yazık
Yiğitlikten usanmadım canıma yazık"

Uruz, yalvara yalvara ağlayıp ciğerini dağladı. Bu sırada Salur Kazan ile Karaca Çoban çabucak yetiştiler. Arkalarından Salur Kazan'ın yoldaşları Deli Dündar, Kara Budak, Şer Şemseddin, Beyrek, Bey Yegenek, Aruz Koca, Bügdüz ve Alp Evren gibi daha nice Oğuz beyleri yardıma koştular.

Temiz sudan abdest aldılar, ak alınlarını yere koydular, iki rekât namaz kıldılar. Adı güzel Muhammed'e (sav) salavât getirdiler. Ardından kafir üzerine at salıp kılıç çaldılar. Davullar gümbür gümbür dövüldü, altın burmalı tunç borular çalındı.

O gün yüreğinde mertlik olan yiğitler belli oldu. O gün kıyamet gibi bir savaş oldu. Meydan başla doldu, başlar top gibi kesildi, koşuşan soylu atların nalları düştü. Alaca kargılar batırıldı. Kara çelik kılıçlar çalındı, kabzalar yere düştü. Nice oklar atıldı, başlarındaki demirler yere düştü. Kıyamet gününü andıran bir gün oldu. Bey ile hizmetçi birbirinden ayrıldı. Düşmanların reisi de dahil olmak üzere tam on iki bin kafir kılıçtan geçirildi.

Beş yüz Oğuz yiğidi de şehit oldu. Kaçanları Salur Kazan kovalamadı, aman dileyip teslim olanları da öldürmedi. Bütün Oğuz beyleri ganimete kavuşup zengin oldu. Kazan Bey de ordusunu, oğlunu, uşağını, hazinesini aldı ve geri döndü. Altın tahtında oturdu. Evini, ulu çadırını yeniden dikti. Karaca çobanı da ahırlarından sorumlu yaptı.

Yedi gün ve yedi gece ziyafetler verildi. Kırk köle ve kırk cariye, Uruz'un başı için azat edildi. Koç yiğitlere otlaklar bağışlandı, elbiseler verildi.

Dedem Korkut gelip boy boyladı, soy soyladı, bu Oğuz hikâyesini söyledi :

"Hani nerede o dediğim seçkin yiğitler
Dünya benimdir diyenler?
Ecel aldı yer gizledi
Bu geçici dünya kime kaldı?
Gelimli gidimli dünya

Nihayet son ucu ölümlü dünya"

Hayır dua edeyim Hânım ! :

"Karlı kara dağların yıkılmasın
Gölgeli kara ağacın kesilmesin
Akıp giden güzel suyun kurumasın
Kâdir Tanrı seni nâmerde muhtaç etmesin
Atın koşarken tökezlemesin
Vuruşurken çelik kılıcın körelmesin
Dövüşürken ala kargın kırılmasın
Ak sakallı babanın yeri cennet olsun
Ak kaküllü annenin yeri cennet olsun
Allah son nefeste imândan ayırmasın
"Âmin" diyenler hayır görsün
Ak alnında beş kelime duâ kıldık kabul olsun
Allah'ın verdiği umudun kırılmasın
Artırsın, bereketli kılsın
Günahlarını adı güzel Muhammed Mustafa'nın (sav)
Yüzü suyu hürmetine bağışlasın
Hânım hey!...."

BAY BÜRE BEY OĞLU

BAMSI BEYREK

Kam Gan oğlu Hân Bayındır kara yerin üstüne büyük çadırını kurmuştu. Alaca çadır gök yüzüne yükselmişti. Yerlere ipek halılar döşenmişti. İç Oğuz ve Dış Oğuz beyleri Bayındır Hân'ın sohbeti için toplanmıştı. Bay Büre de bu sohbete katılmıştı. Bayındır Hân'ın karşısında oğlu Kara Göne oğlu Kara Budak yay tutup durmuştu. Sol yanında Koca oğlu Beg Yegenek durmuştu. Bay Büre Beg bunları görünce âh diye inledi ve bir anda kendinden geçti. Ayıldıktan sonra da mendilini çıkarıp hüngür hüngür ağladı. Bunu gören Oğuz Beyleri'nin koruyucusu ve Bayındır Hân'ın damadı Salur Kazan diz çökerek Bay Büre'nin yüzüne dikkatle baktı ve niçin ağladığını sordu.

Bay Büre :

- "Hân Kazan, nasıl ağlayıp sızlamayayım ki!... Ortada ne mirasıma sahip çıkacak oğlum var ne de kardeşim. Tacım tahtım sahipsiz kalacak diye ağlıyorum. Bir gün düşüp ölsem, yerimde yurdumda kimse kalmayacak." dedi.

Kazan : - "Bunun için mi ağlıyorsun?" dedi.

Bay Büre : "- Evet, benim de bir oğlum olsa ve Hân Bayındır'ın karşısında durup ona bağlansa ve ben de ona bakıp sevinsem, güvensem..." diye cevap verdi.

Bu sözlerden sonra bütün Oğuz beyleri Allah'a el açıp yalvardılar ve "Allah sana bir oğul versin." diye dua ettiler. O zamanlar beylerin duası da bedduası da kabul görürdü. Tam o sırada Bay Bîcân Beg, yerinden fırladı ve "Beyler ne olur benim için de bir dua edin, Allah bana da bir kız versin." dedi. Beyler ellerini kaldırıp dua ettiler ve "Allah sana da bir kız versin." dediler. Bunun üzerine Bay Bîcân:

"- Beyler, Allah bana bir kız verecek olursa, siz tanık olun, kızım Bay Büre Beg'in oğlu ile beşik kertme yavuklu olsun." dedi.

Aradan yıllar geçti. Allah Bay Büre Beg'e bir oğul Bay Bîcân Beg'e de bir kız ihsan etti. Oğuz beyleri bunu duyunca çok sevindiler. Bay Büre, oğlu için İstanbul' dan kıymetli kumaşlar ve armağanlar getirtmek için tüccarlar gönderdi. Bir boz aygır, sağlam bir yay ve bir de gürz ısmarladı.

Çocuk büyüyüp gelişti ve on beş yaşına bastığında çalımlı, güzel bir yiğit oldu. Bay Büre'nin oğlu bir kahramanlık gösterip isim almak için ava çıkmaya karar verdi. Avda babasının adamlarıyla karşılaştı, yiyip içip sohbet ettiler.

Bu sırada, İstanbul'dan ısmarlanan armağanları getiren kervan yolda düşmanların saldırısına uğramıştı.

Kervancıbaşı hızla at sürerek durumu beylere bildirmeye geldi. Yolda Bay Büre'nin oğluna rastladı ve ona, Derbent'te mola verdikleri bir sırada kafirlerin saldırısına uğradıklarını ve mallarının yağmalandığını, arkadaşlarının esir alındığını anlattı.

O da yanındaki yiğitlerle birlikte kervancıbaşının gösterdiği yerde malları paylaşmakta olan kâfirlere saldırdı.

Birçoğunu kılıçtan geçirdi ve malları geri aldı. Bu kez mallarına kavuşan tüccarlar, "Beğendiğin maldan al." diyerek ona malları gösterdiler. Bay Büre'nin oğlu bütün kıymetli kumaşlar ve armağanlar arasından boz aygırı, altı tüylü gürzü ve bir de kayın ağacından yapılmış yayı istedi. Tüccarlar bir anda kaskatı kesilip birbirlerine bakakaldılar. Bay Büre'nin oğlu ne olduğunu anlayamadı ve şöyle dedi :

- "Ne oldu, çok mu istedim yoksa?"

Tüccarlar :

- "Çok değil; ama, bunları beyimizin oğluna götürüyoruz." dediler.

Oğlan :

- "Beyinizin oğlu kimdir?" diye sordu.

Tüccarlar,: - "Bay Büre'nin oğludur" dediler. Yiğit, içinden "Burada minnetle almaktansa babamın yanında minnetsiz alırım." diyerek atına atladı ve hızla uzaklaştı. Tüccarlar Bay Büre'nin oğlu olduğu bilmedikleri bu yiğidin ardından hayranlıkla bakakaldılar. Tüccarların kıymetli armağanlarla geldiğini duyan Bay Büre, büyük otağını kurdu ve yerlere ipek halılar sererek baş köşeye oturdu. Yanına da oğlunu oturttu. Oğlan babasına tüccarların mallarını kurtardığını söylemedi. Tüccarlar baş eğip selam verdiler, karşılarında kendi-

lerini yağmacılardan kurtaran yiğidi görünce doğrudan ona yönelip elini öptüler. Babası durumu bilmediği için bu duruma pek kızdı:

- "Bre adamlar, babası dururken oğlunun eli öpülür mü!" diye haykırdı. Onlar da yiğidin Bay Büre'nin oğlu olduğunu öğrendikten sonra, olan biteni bir bir anlattılar. Bay Büre gayet memnun oldu. Bütün Oğuz beylerini davet etti ve yiğitlik gösteren oğluna bir ad koyması için Dede Korkut'u çağırdı. Dedem Korkut geldi oğlana ad koydu, bakalım ne dedi :

"Sözüm dinle Bay Büre Beg!

Allah sana bir oğul vermiş, korusun!

Ağır sancağı taşırken Müslümanlar arkasında olsun!

Karşıda yatan kara karlı dağlardan aşsa

Allah senin oğluna geçit versin!

Kalabalık kafir arasına daldığında

Allah senin oğluna fırsat versin

Sen oğlunu "Bamsam" diye okşarsın,

Bunun adı Boz Aygırlı Bamsı Beyrek olsun!

Adını ben verdim, yaşını Allah versin!"

Bütün Oğuz beyleri el kaldırıp dua ettiler ve "Bu ad bu yiğide kutlu olsun." dediler. Sonra da hep birden ava gitmek için at koşturdular.

KAZAN BEY OĞLU

URUZ BEĞİN TUTSAK OLMASI

Bir gün Ulaş oğlu Kazan Bey, kara yerin üzerine otaklar diktirmişti. Yerlere ipek halılar serilmiş doksan Oğuz genci sohbete oturmuştu. Kazan Bey'in oğlu Uruz, yaya dayanıp ayakta duruyordu. Sağında Kazan'ın kardeşi Kara Göne, solunda da dayısı Aruz oturmuştu. Kazan Bey, sağına baktı güldü, soluna baktı sevindi, karşısına baktı, oğlu Uruz'u gördü ve ellerini birbirine vurarak ağladı. Uruz, babasının bu halini merak etti ve niçin ağladığını sordu. Kazan Bey, Kara Göne ve Aruz'un yiğitlik gösterip nam saldığını; ancak Uruz'un on altı yaşına girdiği halde bir kahramanlık gösteremediğini anlattı. "Yarın ben ölürsem, tacımı tahtımı sana vermezler, diye ağlıyorum." dedi. Bunun üzerine Uruz, babasına kendisine yiğitlik öğretmediği, birlikte akınlara ve ava götürmediği için dert yandı. Kazan Bey, beylerine "Siz yiyip için, ben Uruz'u alıp yedi günlük azıkla ava gideyim. Ok attığım, mızrak salladığım yerleri göstereyim."

dedi. Kazan Hân, yağız atına sıçrayıp bindi. Üç yüz sırma giysili yiğidi yanına aldı. Kazan, oğluyla birlikte kara dağların üzerine çıktı. Av avladı, kuş kuşladı, geyik yakaladı.

Çimenliğe güzel çadırlar dikerek beylerle yiyip içti. Meğer etrafta Başı Açık Tatyan Kalesi'nden, Akıska Kalesi'nden casuslar dolaşıyormuş. Kazan'ı ve Uruz'u gören casuslar, beylerine haber verdiler.

On altı bin kara giysili düşman askeri, Kazan'ın üzerine saldırdı. Bunları görenlerden kimisi görünen karartı için "geyik tozudur" dedi, kimisi de bunun "düşman" olduğunu söyledi. Kazan :

- "Bu geyik tozu olsa, bir veya iki bölük olurdu. Bilmiş olun ki bu gelenler düşman askerleridir." dedi. Uruz şaşırmış, babasına gelenler hakkında sorular soruyordu :

- "Düşman diye neye denir?"

Kazan :

- "Düşman, bizim yetişince öldüreceğimiz kimselerdir. Tabii onlar da bize yetişince bizi öldürürler." dedi.

Kazan Bey, düşmanın üzerlerine gelişini bir fırsat bilerek savaşmaya can atıyordu. Ancak bir yandan da oğlunun tecrübesizliğini bildiği için, yanlarında bulunmasından dolayı tedirgin oluyordu. Uruz, babasının kendisini tecrübesiz görmesine

kızmıştı. O da savaşıp yiğitliğini herkese göstermek istiyordu. Kazan, oğluna şöyle hitap etti :

"Oğul, oğul, ay oğul!
Düşman arasına girip baş kesmedin,
Ala gözlü kırk yiğidini yanına al,
Güzel dağların başına çık,
Savaşımı ve dövüşümü seyret,
Çekişip kılıç sallayışımı gör,
Tecrübe edin ve bize destek ol!"

Uruz, babasının sözünü kırmadı, geri dönüp yoldaşlarıyla birlikte yüce dağ başına çıktı. O zamanlar oğullar ataya karşı gelmez, oğul ata sözünü iki eylemezdi. İki eylese o oğulu kabul etmezlerdi.

Kazan Bey, düşmanların iyice yaklaştığını gördü. Atından yere inip temiz sudan abdest aldı. Ak alnını yere koydu, iki rekat namaz kıldı. Adı güzel Muhammed'e salavat getirip düşmana hücum etti. Gümbür gümbür davullar dövüldü, altın burmalı tunç borular çalındı. O gün yiğit erler döne döne savaştı. O gün kara çelik kılıçlar çalındı. O gün kargı dilli kayın oklar atıldı, sivri mızraklar batırıldı. O gün korkaklar, hainler sapa yerlere gizlendi.

Uruz bu savaş manzarasına baka baka aşka geldi ve arkadaşlarına şöyle hitap etti:

- "Yoldaşlarım, beri gelin. Kırkınıza kurban olsun benim başım. Babam Kazan'ın kâfirleri nasıl biçtiğini gördünüz mü? Beni seven yiğitler ne duruyorsunuz? Kâfirin bir yanına saldıralım."

Uruz, kâfirin sağ tarafına saldırıp orasını dağıttı. Düşmanlar bunaldı, ok savaşına girdi. Düşmanlar Uruz'un atına ok atıp onu attan düşürdüler. Düşmanlar Uruz'un üzerine çullandılar. Uruz'un kırk yiğidi kılıçlarını çekip onun uğruna kıyasıya dövüştüler. Kırk yiğit şehit oluncaya kadar, Uruz'un sağını ve solunu çevirdi. Yiğitler şehit olunca, düşman Uruz'u yakalayıp ellerini arkasından bağladılar. Düşman, Uruz'a türlü türlü işkenceler etti ve onu esir aldı.

Kazan'ın bunlardan haberi yoktu. Düşman çekildi zannedip atının dizginini geri çevirdi. Ancak oğlunu bıraktığı yerde bulamadı. Beylerine dönüp sordu :

- "A beyler, oğlan nereye gitmiş ola ki?"

Beyler :

-"Oğlan kuş yürekli olur, kaçıp anasına gitmiştir." dediler. Kazan, buna çok kızdı ve:

- "Allah bize uğursuz evlat vermiş, gidin onu annesinin elinden alıp parçalayın." dedi. Kazan eve dönünce Borla Hatun'un gözleri oğlu Uruz'u aradı. Uruz'u göremeyen Borla Hatun, acı içerisinde

kalarak oğlunun akibetini sordu. Öldü ise yas tutacağını söyledi. Bu sözler karşısında Kazan Bey, çok kederlendi, kara bağrı sarsıldı, yüreği yerinden oynadı, karanlık gözleri kanlı yaşla doldu. Kazan, eşinden mühlet isteyip gece gündüz at sürerek savaştığı yere geri döndü.

Karısına duyurmadan, Oğuz gençlerine haber saldı, "Gelin oğlanı kurtaralım." dedi. Savaş yerinde oğlunun kırk yiğidinin kırıldığını, atının da okla vurulduğunu gördü. Oğlunun kamçısına rastlayan ama cesedini bulamayan Kazan Bey, onun tutsak olduğunu anladı ve ağladı:

"Karadağımın yükseği oğul,
Kanlı suyumun taşkını oğul,
Kocayınca kaybettiğim yalnız oğul" deyip sızlandı.

Düşmanlar, Uruz'u kapı eşiğine koymuş, her giren çıkanın üzerine basması için yatırmışlardı. Kâfirler, Kazan'ın geldiğini görünce telaşlandılar. Kılıçlarını takınıp zırhlarını giydiler. Uruz, ne olduğunu sorunca, "Baban geldi, onu yakalamak için gidiyoruz." dediler. Oğlan, babasının da tutsak alınacağından korkuyordu. Bu bakımdan eve dönmesini istiyordu. Ancak Kazan Bey, oğluna şöyle hitap etti :

"Karşıki kara dağlar kocasa,
Otu bitmez, eller yaylamaz olur.

Akıntılı güzel sular yaşlansa,
Toprağı sulamaz.
Develer kocasa,
Yavru vermez.
Kara yağız atlar kocasa,
Tay vermez.
Senden daha üstün bir oğul olmaz.
Senin yerini tutabilecek evlat olmaz.
Gökyüzünde kara bulut olup
Kâfirin üzerinde gürleyeyim,
Ak yıldırım olup çakayım,
Kâfiri kamış gibi ateş olup yandırayım.
Yaradan Allah'tan yardım dileyeyim."

Kazan, yağız atından yere indi. Akarsudan abdest aldı. Ak alnını yere koyup iki rekat namaz kıldı, ağladı. Allah'a dua etti, peygambere salavat getirdi. Kâfire tek başına kılıç salladı. Ansızın göz kapağına bir kılıç dokundu, kara kanı gözüne indi ve kendisini yere bıraktı.

Bu arada Uruz'un annesi Borla Hatun, oğlunu anmaktan yorgun düştü. Kırk ince belli yiğit kızı yanına alıp at sürdüler. Çelik kılıçlarını çekip Kazan'ın izini izlediler. Borla Hatun, "Başımın tacı Kazan gelmedi." diyerek onu arayıp buldu. Kazan, kendinden geçtiği için eşini tanıyamadı. Borla Hatun, eşine şunları söyledi :

"Kara aygırının dizginini bana çevir, yiğit!
Gözlerini kaldırıp yüzüme bak, yiğit!
Altındaki soylu atı bana ver, yiğit!
Elindeki sivri mızrağı,
Belindeki çelik kılıcı bana ver, yiğit!
Bu günümde umut ol bana,
Kaleler, ülkeler vereyim sana, yiğit!"

Kazan Bey'in oğlu Uruz'un düşmana esir olduğunu haber alan Oğuz beyleri de bir bir Kazan'ın ardına düştü. Kara Göne, Kıyan Selçuk oğlu Deli Dündar, Karabudak, Şer Şemsettin, Beyrek, Kazılık Koca oğlu Yeğenek, Aruz Koca ve daha nice yiğitler Kazan'ın yardımına yetişip bir araya geldiler. Temiz sudan abdest aldılar, iki rekat namaz kıldılar, adı güzel Muhammed'e salavat getirdiler. Bir iki demeden kâfire at salıp kılıç çaldılar. O gün gerçek yiğitler ortaya çıktı. Namertler sapa yerlere sindi. Oğuz beyleri savaş düzeninde yerlerini aldılar. On beş bin düşman askerinin kimi kılıçtan geçirildi ve kimi de kaçmaya başladı. Düşman başı esir alındı. Kazan ve Borla Hatun, gelip oğulları Uruz'un ellerini çözdüler, kucaklaşıp koklaştılar. Oğuz'dan üç yüz yiğit şehit olmuştu. Kazan, oğluyla birlikte eve geri döndü ve kırk otak diktirip yedi gün yedi gece ziyafet verdi. Kırk köle ve cariye azat edildi. Nice armağanlar dağıtıldı.

Dedem Korkut gelip sevinçli havalar çaldı. "Bu Oğuzname'yi Kazan oğlu Uruz üzerine söyledi; şöyle dedi :

"Şimdi hani, bahsettiğim bey erenler?
Yalan dünya benimdir diyenler?
Ecel aldı, yer gizledi,
Fani dünya kime kaldı?
Gelimli, gidimli dünya,
Sonucu ölümlü dünya."

Hayır duada bulunayım hânım :
"Yarlı, uçurumlu dağların yıkılmasın!
Gölgeli kaba ağacın kesilmesin!
Kan gibi akan güzel suyun kurumasın,
Kanatlarının ucu kırılmasın,
Allah seni nâmerde muhtaç etmesin,
Koştururken ak boz atın tökezlemesin,
Vuruşurken kara çelik kılıcın kırılmasın,
Allah'ın verdiği ümidin eksilmesin!
Son nefeste Allah imandan ayırmasın!
Ak alnında beş kelime duâ kıldık, kabul olsun!
Derlesin, toplasın,
Günahınızı adı güzel Muhammed'e bağışlasın!
Hânım hey!"

DUHA KOCA OĞLU

DELİ DOMRUL

Oğuz'da Duha Koca oğlu Deli Domrul adında bir yiğit vardı. Bir kuru çayın üzerine bir köprü yaptırmıştı. Geçenlerden otuz üç para alırdı, geçmeyenden döve döve kırk para alırdı.

Deli Domrul, "Benden deli, benden güçlü kimse var mıdır ki çıkıp benimle savaşsın." ve "Benim erliğim, yiğitliğim, cesurluğum, kahramanlığım Anadolu'ya, Şam'a kadar ulaşıp oralara kadar yayılsın." der dururdu.

Günlerden bir gün Deli Domrul'un köprüsünün yanında bir kısım insanlar oba kurmuştu.

Obada genç bir yiğit hasta düşmüştü. Yiğit bir süre sonra Allah'ın emriyle öldü. Kimisi "Oğul" diyerek, kimi de "Kardeş" diyerek ağladı. Obada herkes yas tuttu.

O sırada Deli Domrul, köprüsünün yanındaki kalabalığa yetişti ve "Bu kavga nedir, ne ağlayıp duruyorsunuz?" diyerek çıkıştı.

Obadakiler :

- "Bizim bir genç yiğidimiz öldü, onun için ağlıyoruz." dediler.

Deli Domrul :

- "Yiğidinizi kim öldürdü?" diye sordu. Obadakiler:

- "Bey yiğit, Allah'tan buyruk geldi ve al kanatlı Azrail o yiğidin canını aldı." dediler.

Deli Domrul :

- "Bre, Azrail dediğiniz ne tür bir kişidir ki insanın canını alır?" dedi ve devam etti;

- "Yâ Kâdir Allah! Birliğin, varlığın hakkı için Azrail'i benim gözüme göster. Savaşıp çekişeyim ve bu yiğidin canını kurtarayım. Bir daha da iyi yiğitlerin canlarını almasın..."

Deli Domrul evine döndü. Onun bu sözleri üzerine Allah, Azrail'i göndererek onun Deli Domrul'a görünmesini ve haddini bildirmesini istedi.

Deli Domrul her şeyden habersiz, evinde kırk yiğitle oturmuş eğlenirken ansızın Azrail çıkageldi. Azrail'i Deli Domrul'dan başka kimse görmemişti.

Bir anda Deli Domrul'un gözleri karardı ve elleri tutmaz oldu. Sanki dünya Deli Domrul'un başına yıkılmıştı.

Deli Domrul, burada şu özlü sözleri söyledi, bakalım ne söyledi :

"Meğer ne heybetli büyüksün sen,
Kapıcılar seni görmedi,
Bekçiler seni duymadı.
Benim görür gözlerim görmez oldu,
Tutan ellerim tutmaz oldu.
Canım titreyip kaynadı.
Altın kadehim elimden düştü.
Ağzım içi buz gibi oldu.
Kemiklerim tuz gibi oldu.
Bre sakalcığı akça ihtiyar,
Gözceğizi zayıflamış ihtiyar,
Bre, ne heybetli ihtiyarsın, söyle bana."

Deli Domrul böyle diyince, Azrail ona acıyıp şunları söyledi:

"Bre deli adam,
Gözümün iyi görmediğini niçin beğenmezsin?
Gözleri güzel nicelerinin canını aldım.
Sakalım ağardığını niçin beğenmezsin?
Ak sakallı, kara sakallı nice yiğitlerin,
Canını aldım.
Sakalımın ağarmasının anlamı budur."

Azrail Deli Domrul'a dönerek şöyle dedi :

- "Bre deli adam, övünüp dururdun, Azrail elime geçsin de onu öldüreyim diye. Şimdi ben senin canını almaya geldim. Canını verir misin, yoksa benimle savaşır mısın?"

Deli Domrul :

- "Yoksa Azrail sen misin?" diye sordu.

Azrail :

- "Evet benim" diye cevap verdi.

Deli Domrul :

- "Bu yiğitlerin canını sen mi alırsın?" dedi.

Azrail :

- "Evet ben alırım." dedi.

Deli Domrul arkadaşlarına dönerek :

- "Çabuk kapıları kapatın." dedi. Sonra da Azrail'e döndü ve ;

- "Ey Azrail ! Ben senin geniş yerde karşıma çıkmanı isterdim, oysa sen dar yerde elime geçtin. Seni öldürüp yiğitlerin canını kurtarayım." diyerek kılıcına sarıldı ve Azrail'e saldırmak için hamle yaptı. Azrail, birden bir güvercin oldu ve pencereden uçup gitti.

İnsan azmanı Deli Domrul ellerini çırparak güldü ve şöyle dedi :

- "Azrail'in gözünü öyle bir korkuttum ki geniş

kapıyı bırakıp dar bacadan kaçtı. Ama ben onu doğanımla avlamayıncaya kadar bırakır mıyım?"

Deli Domrul atına bindi ve doğanını eline alarak Azrail'in ardına düştü. Yolda iki güvercin avladı ve eve döndü. Eve yaklaşırken Azrail ata göründü ve at ürkerek Deli Domrul'u üzerinden yere attı.

Deli Domrul'un kara başı bunaldı. Azrail, onun ak göğsüne bastı. Biraz evvel mırlayan Deli Domrul, bu kez hırlamaya başladı ve şöyle dedi :

- "Bre Azrail, aman !...
Allah'ın birliğine şüphe yok
Ben seni böyle bilmez idim
Bizim orada birbirinden yüce dağlarımız olur,
O dağlarımızda bağlarımız olur,
O bağların kara salkımlı üzümü olur,
O üzümü sıkarlar ve kırmızı şarap olur
O şaraptan içen kendinden geçer.
Ben de sanki öylece kendimden geçmiştim, duymadım.
Ne söylediğimi de bilmedim,
Beyliğe usanmadım,
Yiğitliğe doymadım,
Canımı alma Azrail, aman"

Azrail, Deli Domrul'a cevap verdi :

- "Bre deli adam, bana ne yalvarıyorsun? Allaha yalvar, benim elimde ne var ki? Ben de bir emir kuluyum."

Deli Domrul :

- "Can veren, can alan Allah mıdır? diye sordu.

Azrail :

- "Evet" diye cevap verince, Deli Domrul öfkeyle :

- "Peki sen ne demeye araya giriyorsun, aradan çık da ben Allah ile doğrudan haberleşeyim." dedi.

Bunun üzerine Deli Domrul, Allah'a şöyle yalvardı:

"Yücelerden yücesin,
Kimse bilmez nicesin
Güzel Allah'ım,
Nice cahiller seni gökte arar, yerde ister,
Oysa sen inananların gönlündesin.
Daim duran güçlü Allah'ım,
Sürekli olan bağışlayıcı Allah'ım,
Benim canımı alacaksan sen al !
Azrail'i almaya bırakma!..."

Deli Domrul'un bu sözleri Allah'ı hoşnut etti. Allah, Azrail'e şöyle buyurdu :

- "Madem ki Deli Domrul benim birliğimi bildi ve şükretti, o halde kendi canı yerine bir can bulsun da onu bağışlayayım."

Azrail, bu buyruğu Deli Domrul'a iletti. Deli Domrul, Azrail'e :

- "Ben nasıl can bulayım ki? Bir yaşlı babam ve bir de yaşlı anam var. Gel birlikte gidelim, belki ikisinden biri benim yerime canını verir de sen canımı almazsın." dedi.

Deli Domrul, önce babasının yanına geldi. Elini öptü ve şu özlü sözleri söyledi :

"Ak sakallı, aziz, izzetli, canım baba,

Bilir misin ne oldu?

Küfür sayılabilecek sözler söyledim.

Bunlar Allah'a hoş gelmedi.

Al kanatlı Azrail'e emir verdi.

O da uçup geldi ve göğsüme basıp kondu.

Hırıldatıp tatlı canımı almak istedi.

Baba, senden can diliyorum, verir misin?

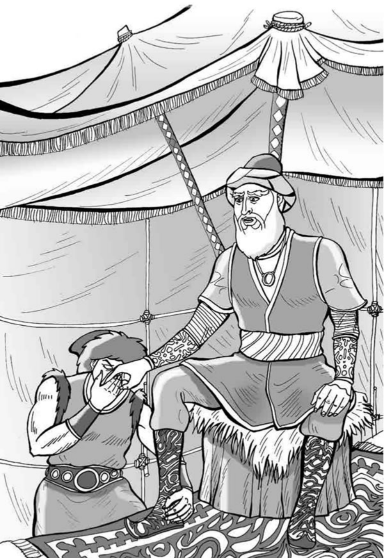
Yoksa arkamdan "Oğul! Deli Domrul!" diye ağlar mısın?

Babası Deli Domrul'a şu cevabı verdi :

"Oğul oğul, ay oğul!

Canımın parçası oğul!

Doğduğunda dokuz deve kurban ettiğim aslan oğul!

Evimin direği oğul!

Kaz gibi bembeyaz kızımın, gelinimin çiçeği oğul!

Karşıdaki kara dağım gerek ise,

Söyle gelsin Azrail'in yaylası olsun!

Soğuk soğuk pınarlarım gerek ise,

Ona içecek olsun!

Sürü sürü soylu atlarım gerek ise,

Ona binit olsun!

Katar katar develerim gerek ise,

Ona yük hayvanı olsun!

Ağıldaki koyunlarım gerek ise,

Kara mutfak altında onun şöleni olsun!

Altın ve gümüş para gerek ise,

Hepsi ona harçlık olsun!

Dünya tatlı ve can da kıymetli,

Canıma kıyamam oğul, bunu bil!

Benden kıymetli, benden sevgili anandır,

Var git anana söyle!"

Babasından yüz bulamayan Deli Domrul, annesine geldi ve olanları ona anlattı :

"Ana biliyor musun neler oldu?

Gök yüzünden al kanatlı Azrail uçup geldi,

Benim göğsüme basıp kondu.

Hırıldatıp canımı alır oldu.

Babamdan can diledim, ana, vermedi.
Senden can dilerim ana, canın bana verir misin?
Yoksa "oğul Deli Domrul" diye ağlar mısın?
Acı tırnağı ak yüzüne çalar mısın?
Kargı gibi kara saçını yolar mısın?"

Anası, Deli Domrul'a şöyle cevap verdi :

"Oğul oğul, ay oğul!
Dokuz ay dar karnımda taşıdığım oğul!
On aya ulaşınca dünyaya getirdiğim oğul!
Burma beşiklerde salladığım oğul!
Dolap dolap ak sütümü emzirdiğim oğul!
Akça burçlu hisarlarda hapis kalsaydın oğul!
Yanlış inançlı düşmanların elinde tutsak olsaydın oğul!
Altın ve para gücüyle seni kurtaraydım oğul!
Fena yere varmışsın, oraya gidemem,
Dünya şirin, can tatlı,
Canıma kıyamam, bunu bil oğul!"

Deli Domrul'un annesi canını vermek istemedi. Bunun üzerine Azrail gelip Deli Domrul'un canını istedi. Deli Domrul, aman dileyerek biraz zaman istedi.

Azrail :

- "Bre Deli adam, ne aman dileyip duruyorsun.

Ak sakallı babana gittin, can vermedi. Ak kâküllü annene gittin, can vermedi. Daha kim kaldı?" dedi.

Deli Domrul :

- "Hasretim var, buluşayım." dedi.

Azrail :

- "Hasretin kimdir?" diye sordu.

Deli Domrul :

- Helâlim, eşim var. İki çocuğumu ona emanet edip geleyim de canımı öyle al." dedi.

Deli Domrul, eşinin yanına gelip ona şöyle dedi:

"Bilir misin ne oldu?
Gök yüzünden al kanatlı Azrail uçup geldi,
Akça göğsüme basıp kondu.
Benim tatlı canımı almaya kalktı.
Babama canını ver dedim, vermedi.
Anneme gittim, o da can vermedi.
Dünya şirin, can tatlı dediler.
Şimdi, yüksek yüksek karadağlarım,
Sana yaylak olsun!
Soğuk soğuk sularım,
Sana içecek olsun!

Dizi dizi soylu atlarım,
Sana binit olsun!
Altın tuğlu ulu çadırım,
Sana gölge olsun!
Katar katar develerim,
Sana yük hayvanı olsun!
Ağıllardaki ak koyunlarım,
Sana şölen olsun!
Gözün kimi tutarsa,
Gönlün kimi severse,
Sen ona var,
İki oğlancığı öksüz koma!"

Buna karşılık olarak Deli Domrul'un karısı şu sözleri söyledi:

- *"Ne dersin, ne soylarsın?*
Göz açıp gördüğüm,
Gönül verip sevdiğim,
Koç yiğidim, şah yiğidim,
Karşı yatan kara dağları
Senden sonra ben ne yapayım?
Orada yaylaya çıkarsam, benim mezarım olsun!
Soğuk soğuk sularını içersem,
Benim kanım olsun!
Altınını, paranı harcar isem,

Benim kefenim olsun!
Dizi dizi soylu atlarına,
Binersem, benim tabutum olsun!
Senden sonra birini seversem,
Ala yılan olup beni soksun!
Bir canda ne var ki annen ile baban kıyamamışlar!
Gök tanık olsun!
Yer tanık olsun!
Her şeye gücü yeten Allah tanık olsun!
Benim canım senin canına kurban olsun!"

Bunun üzerine Azrail, Deli Domrul'un karısının canını almaya geldi. İnsan azmanı Deli Domrul, yoldaşına kıyamadı. Allah'a yalvarmaya başladı, bakalım neler dedi :

- *"Yücelerden yücesin,*
Kimse bilmez nicesin,
Güzel Allah'ım!
Birçok cahil kimse seni gökte arar, yerde ister,
Sen müminlerin gönlündesin.
Dâim duran, güçlü Allah!
Büyük yollar üzerinde sana imaretler yapayım,
Aç görsem senin için doyurayım,
Çıplak görsem giydireyim,
Alacaksan, ikimizin canını birden al!
Af edeceksen, ikimizi birden af et!

Kerem sahibi, gücü herşeye yeten Allah'ım!"

Bu sözler, Allah'ı hoşnut etti. Allah, Azrail'e Deli Domrul'un anne ve babasının canını almasını emretti ve Deli Domrul ile karısına da uzun ömürler bağışladı. Azrail iki yaşlının canını aldı. Deli Domrul ile karısı da birlikte tam yüz kırk yıl yaşadı.

Dede Korkut gelip boy boyladı, soy soyladı :

"Bu boy Deli Domrul'un olsun.
Benden sonra alp ozanlar söylesin,
Alnı açık cömert erenler dinlesin!"

Hayır dua edeyim hânım :

"Yerli kara dağların yıkılmasın!
Gölgelice iri ağaçların kesilmesin!
Kan gibi akan güzel suların kurumasın!
Her şeye kadir Allah, seni namerde muhtaç etmesin!
Ak alnında beş kelime dua kıldık, kabul olsun!
Günahınızı, derlesin, toplasın,
Adı güzel Muhammed'e bağışlasın!"

KANLI KOCA OĞLU

KANTURALI BEY

Hânım hey hey!...

Oğuz zamanında Kanlı Koca adında bir gürbüz yiğit vardı. Kanlı Koca'nın yetişmiş bir oğlu vardı, adı Kanturalı idi.

Kanlı Koca, bir gün dostlarını ve oğlunu çağırarak onlara şöyle dedi :

- "Yarenler, babam ölünce yerini ben tuttum. Yarın ben ölürsem yerime oğlum geçecek. Gözüm görürken oğul, gel seni evlendireyim."

Oğlan, babasının bu isteğine karşılık, şu cevabı verdi :

- "Baba, madem ki beni evlendirmek istiyorsun, o halde bana cesur ve gözü pek birini almalısın. Ben yerimden doğrulmadan o kalkmış olmalı; ben karakoç atıma binmeden o binmiş olmalı; ben kanlı kafir üzerine varmadan, o varmış ve hepsini kılıçtan geçirmiş olmalı."

Babası oğluna,

- "Sen evlenmek mi istiyorsun, yoksa yiğit, cesur bir arkadaş mı istiyorsun?" dedi ve onu istediği kızla evlendireceğine söz verdi. Kanturalı, yanına kırk yiğit alarak istediği özellikleri taşıyan bir kız bulmak için Oğuz ellerini dolaşmaya başladı. Ancak istediği gibi birini bulamadı. Babası Kanlı Koca, oğlunu ikna ederek kendisi bir gelin adayı bulmak üzere oba oba dolaşmaya başladı. İç Oğuz'u, Dış Oğuz'u dolandı durdu. Sonunda Trabzon'da bir Rum beyinin yiğit, gözü pek kızını münasip buldu. Fakat beyin kızını vermek için şartı vardı. Ancak üç canavarı yenebilen yiğide kızını verecekti. Bu uğurda otuz iki bey oğlu hayatından olmuştu. Üç canavardan biri aslandı, biri kara boğa idi ve biri de kara deve idi. Kanlı Koca, Rum beyinin kızını alma uğruna başından olan yiğitleri ve bunların baş edemediği bu üç canavarı hayretle izledi. Gidip oğluna haber vermeye ve hüneri varsa, gelip burada göstermesini söylemeye karar verdi.

Kanturalı, babasının huzuruna çıktı. Kanlı Koca olan biteni oğluna anlattı ve ;

- "Hünerin varsa, git bu canavarları öldür ve o yiğit kızı al!" dedi. Bunun üzerine Kanturalı :

- "Baba, yelesi kara atıma eğer vurayım, kanlı kâfir eline akın edeyim, baş kesip kan dökeyim ve nice kul getirip hünerimi göstereyim" dedi.

Kanlı Koca :

- "Ey oğul, bunlar hüner değil. O kız için üç canavar saklamışlar. O üç canavarın başını alana ancak kızı verecekler. Aksi takdirde başını alıp kale burcuna asarlar." diyerek oğlunu uyardı. Kanturalı babasına :

- "Baba, bunları bana dememeliydin. Madem ki dedin, o halde benim kalkıp gitmem gerek. Sonra başıma kakılsın, yüzüme vurulsun istemem. Haydi anam, bey babam, esen kalın." dedi.

Kanlı Koca, oğluna korkunç haberler vererek onu bu düşünceden vazgeçirmek istemişti. Ancak bunu beceremedi ve oğluna engel olmak için şunları söyledi :

"Oğul, senin gideceğin yerin
Dolambaçlı yolları olur,
Atlı batıp çıkamaz,
Oranın balçığı olur;
Ala yılan sökemez,
Oranın ormanı olur;
Göğe omuz vuran,
Oranın kalesi olur;
Göz dikip gönül alan,
Oranın güzelleri olur,
"Hay" demeden baş getiren,
Oranın celladı olur;

Sırtında kalkan oynatan,
Oranın askeri olur;
Çetin yerlere yöneldin, gitme dön!
Ak sakallı babanı, yaşlı ananı yandırma!"
Kanturalı, babasına şöyle hitap etti :
"Ne söylersin, ne dersin canım baba?
Bu kadar işten korkan yiğit mi olur?
Alp yiğide korku vermek ayıp olur.
Dolambaçlı karmakarışık yollarını,
Allah'ın izniyle geceleyin geçeyim,
Atlının girip çıkamadığı balçığına,
Kumlar döşeyeyim,
Ala yılanın sökemediği ormanını,
Çakmak çakıp ateşe vereyim,
Göğe omuz vuran kalelerini,
Allah'ın izniyle yıkayım;
Omuzunda kalkan oynatan askerlerinin,
Allah'ın izniyle başını keseyim;
Ya varayım, ya varmayayım,
Ya geleyim, ya gelmeyeyim,
Ya kara devenin göğsü altında kalayım,
Ya boğanın boynuzuna takılıp kalayım,
Ya kükreyen aslana paralanayım,
Ya varayım, ya varmayayım,
Ya geleyim, ya gelmeyeyim

Tekrar görüşünceye kadar bey baba,
Kadın ana, esen kalın!"

Babası ve annesi Kanturalı'nın kararlığını görünce, onu "uğurun açık olsun" diyerek yolculadılar. Kanturalı bir müddet yol aldıktan sonra nihayet Rum beyinin huzuruna çıktı ve "Allah'ın emri, Peygamberin kavliyle" kızını ister. Rum beyi "Hünerini gösterip bu üç ejderhayı yenebilirsen, kızımı sana veririm." dedi. Bunun üzerine Kanturalı meydana çıktı. Bu sırada Rum beyinin kızı köşkten onu seyrediyordu.

Meydana önce demir zincirlerle bağlı boğayı getirdiler. Boğa diz çöküp yerdeki bir mermer taşı peynir gibi parçalara ayırdı. Seyirciler, boğanın Kanturalı'yı yere yıkıp parçalayacağından emin bir halde bekliyorlardı. Böyle bir yiğidin bir kız uğruna ölmesine bir anlam veremeyen Oğuz'un yiğitleri ağlaştılar. Kanturalı, yiğitlerin bu halini görünce, onlara döndü ve "Hey kırk eşim, kırk yoldaşım, niçin ağlıyorsunuz? Kopuzumu çalarak beni övün!" dedi. Kırk yiğit Kanturalı'yı şöyle övdüler :

"Sultanım Kanturalı,
Yerinden kalkıp doğrulmadın mı?
Yelesi kara yağız atına binmedin mi?
Aladağ'ı, tepeleri
Avlayıp, kuşlayıp aşmadın mı?
Baba evinin eşiğinde,

Cariyeleri inek sağdığını görmedin mi?
Boğa boğa dedikleri,
Kara inek buzağısı değil midir?
Yiğit olan seçtiği yoldan döner mi?"

Bunları dinleyen Kanturalı :

"Bre boğanızı salıverin, gelsin!" diye bağırdı. Boğanın zincirini çözüp onu meydana salıverdiler. Boğa, elmas kargı gibi olan boynuzlarını Kanturalı'ya yöneltti. Kanturalı, Peygambere salavat getirerek boğanın alnına bir yumruk indirdi. Boğanın alnına yumruğunu dayayan Kanturalı, onu meydanın dışına itti. Sonra da kuyruğundan tutup onu yere çaldı ve kemiklerini kırıp boğayı öldürdü. Bunları hayretle seyreden Rum beyi, "Kızı verin, çeksin gitsin." dedi.

Ancak Rum beyinin kardeşi oğlu, buna itiraz etti ve "Canavarların başı olan arslanı da yensin bakalım, kızı öyle veririz." dedi. Bu kez meydana arslanı çıkardılar. Kanturalı'nın arkadaşları Kanturalı'nın bu kez arslana yenileceğini düşünerek üzüldüler. Kanturalı, Oğuz yiğitlerine : "Bre alca kopuzumu ele alın ve beni övmeye başlayın, bir kız aşkına bir arslanın önünden kaçacak mıyım?" dedi. Yoldaşları Kanturalı'yı yeniden övmeye başladılar. O da bundan cesaret bulup "Bre kâfir aslanı salıverin, gelsin." dedi. Kanturalı, Allah'a sığındı ve ondan yardım diledi. Sonra da keçe kepeneğini

sarıp doladı ve arslanın pençesine atıverdi. Kanturalı, Peygambere salavat getirip arslanın alnına dik dik baktı ve kuvvetli bir yumruk indirdi. Yumruk arslanın çenesini parçalamıştı. Arslanın ensesini kuvvetle tutan Kanturalı, boynunu kırdı ve onu yere serdi.

Bu kez de Rum beyinin önüne geldi ve

- "Kızını bana ver." dedi. Rum beyi, "Kızı getirin, bu yiğidi gözüm gördü ve gönlüm sevdi. İster burada kalsın, isterse kızı alıp gitsin." dedi.

Yine Rum beyinin kardeşi oğlu ileri atıldı ve şöyle dedi :

- "Canavarların başı devedir. Onunla da oynunu oynasın, bundan sonra kızı veririz." dedi. Rum beyi, "Devenin ağzını yedi yerden bağlayın." diye emir verdi. Ancak kıskanç düşmanlar devenin ağzını bağlamadılar ve yularını sıyırıp onu meydana salıverdiler. İki canavarla savaşıp onları yenen Kanturalı, yorgun düşmüştü. Devenin koltuğuna girip çıktı. Birden kayıp düştü ve bir anda başına altı celladın üşüştüğünü gördü. Bu sırada Kanturalı'nın yoldaşları ona cesaret vermek için şunları söylediler :

"Kanturalı, kalkıp yerinden doğruldun,
Yelesi kara, yağız atına çabucak bindin,
Ala gözlü yiğitlerini yanına aldın,

Eğribeli, Aladağ'ı geceleyin geçtin,
Akıntılı güzel suyu gece geçtin,
Kanlı kâfir eline geceleyin girdin,
Kara boğa geldiğinde paramparça eyledin,
Kağan aslan geldiğinde belini büktün,
Kara buğra geldiğinde neden vazgeçtin?
Kara kara dağlardan haber aşar,
Soylu Oğuz ellerine haber varır,
Kanlı Koca oğlu Kanturalı ne etmiş derler.
Kara boğa geldiğinde kıpırdatmamış,
Kağan aslan geldiğinde belini bükmüş,
Kara buğra geldiğinde niçin gecikmiş, derler.
Büyük küçük kalmadı, hepsi söz etti,
Kadın erkek kalmadı, hepsi çekiştirdi.
Ak sakallı baban kederlendi,
Yaşlı anan kanlı gözyaşı döktü.
Hânım, kalkıp yerinden doğrulmazsan,
Altı cellat ensende yalın kılıç tutar.
Gafil avlayıp güzel başını alırlar.
Aşağıdan yukarıya bakmaz mısın?

Karşına alaca kazlar gelmiş, elindeki şahini uçurmaz mısın?

Sarı elbiseli Selcan Hatun işaret eder, görmez misin?

Deve yüzünden âciz düştüğünü söyler, bilmez misin?"

Kanturalı, bu hallere düştüğü için çok üzüldü ve yiğitlerine kopuz çalarak kendisini övmelerini emretti. Ardından Allah'a yalvardı ve devenin başını kesmeye söz verdi. Yiğitler, Kanturalı'yı kopuz çalarak övdüler.

Bu kez Kanturalı, adı güzel Muhammed'e salavat getirdi. Deveye bir tekme vurdu, deve bağırdı. Bir daha vurdu, deve ayakta duramayıp yere yıkıldı. Kanturalı devenin üzerine çöküp onu boğazladı. Sonra sırtından iki kayış çekip çıkardı ve beyin önüne bıraktı :

- "Akıncılarının terkisinin bağları, üzengilerinin kayışları kopar. Onları dikmeye yarar, alın." dedi.

Rum beyi :

- "Vallahi bu yiğidi gözüm gördü, gönlüm sevdi" dedi. Kırk yerde otağ kurdu ve ozanlar gelip saz çaldı. Kanturalı, Rum beyinin kızı Selcan Hatun'u alıp babasının ve annesinin yanına gitti. Selcan Hatun'un babası bir süre sonra kızını Kanturalı'ya verdiğine pişman olup arkalarına adamlarını saldı. Geceyarısı Kanturalı, uykudayken obayı basan düşmanlara karşı Selcan Hatun yiğitçe karşı koydu. Böylece tam da Kanturalı'nın istediği gözüpek biri olduğunu göstermiş oldu. Kanturalı'nın babası çimenlerin üzerine yüce otağlar kurdu ve attan aygır, deveden buğra, koyundan koç ne varsa kesip ziyafet verdi.

Dedem Korkut gelip sevinçli havalar çaldı, boy boyladı, soy soyladı, gazi erenlerin başlarına gelenleri söyledi :

"Şimdi hani dediğim o iyi yiğitler,
Dünya benimdir diyenler,
Ecel aldı, yer gizledi.
Fani dünya kime kaldı?
Gelimli gidimli dünya,
Sonucu ölümlü dünya.
Ecel geldiğinde temiz imandan ayırmasın,
Allah seni nâmerde muhtaç etmesin,
Allah'ın verdiği ümit eksilmesin,
Ak alnında beş kelime duâ kıldık, kabul olsun,
"Amin" diyenler Hakk'ı görsün.
Derlesin, toplasın,
Günahınızı adı güzel Muhammed Mustafa'nın (sav)
Yüzü suyuna bağışlasın!
Hânım hey!"

KAZILIK KOCA OĞLU

YEGENEK

Kamgan oğlu Bayındır, yerinden doğrulmuştu. Kara yerin üzerine bir ak çadır dikmişti. Alaca çadır gökyüzüne yükselmişti. Yerlere ipek halılar serilmişti. İç Oğuz beyleri sohbet ederek yiyip içiyorlardı.

Bayındır Hân'ın veziri Kazılık Koca, mecliste kendinden geçti. Coşup taştı ve diz çökerek Bayındır Hân'dan akına gitmek üzere izin istedi. Bayındır Hân : "Nereye gitmek istersen var git!" diye izin verdi.

Kazılık Koca iş bilir, tecrübe sahibi biri idi. İşe yarar arkadaşlarını da yanına aldı ve düşmana karşı hazırlıklarını tamamlayarak yola çıktı.

Nice dağlar, dereler geçti.

Günlerden bir gün Düzmürd Kalesi'ne geldi. Bu kale Karadeniz kenarında idi. Bu kalenin Arşun oğlu Direk Tekir adında bir beyi vardı. Bu kâfir beyi, hayrette bırakacak derecede uzun boylu idi. Altmış kiloluk gürz sallardı ve iyi yay çeker, ok atardı. Kazılık Koca, kaleye ulaşınca savaş başladı.

Bu sırada Direk Tekir kaleden dışarı çıkıp meydana geldi. Kendisiyle döğüşecek bir yiğit istedi. Kazılık Koca, bunu görünce yel gibi fırladı ve tutkal gibi yapıştı. Kâfirin ensesine bir kılıç vurdu; fakat zerre kadar isabet ettiremedi.

Sıra kâfire geldi. O altmış kiloluk gürzüyle Kazılık Koca'nın başına öyle bir vurdu ki ona dünyayı dar etti. Kazılık Koca'nın ağzından burnundan kanlar su gibi boşaldı.

Ardından Direk Tekir, Kazılık Koca'yı yakalayıp kaleye götürdü ve esir aldı. Kazılık Koca'nın etrafındaki yiğitler bu hali görünce pek şaştılar ve durmayıp kaçtılar.

Kazılık Koca, tam on altı yıl kalede esir kaldı. Emen adlı bir pehlivan onu kurtarmak için altı kez teşebbüs ettiği halde bunu başaramadı.

Kazılık Koca, Bayındır Hân'ın elini öpüp akın için izin istediği sırada henüz bir yaşında bir oğlu vardı. "Yegenek" adlı bu çocuk on beş yaşını aşmıştı. Delikanlı, babasının öldüğünü biliyordu, onun tutsak olduğunu bilmiyordu. Çünkü herkes bu gerçeği ondan saklıyordu.

Günlerden bir gün Yeğenek, oturup beylerle sohbet ediyordu. Mecliste bulunan Kara Göne oğlu Budak'la atışmaya başladılar. Budak :

- "Burada laflayacağına, yiğit isen git babanı

kurtar! On altı yıldır tutsaktır." dedi. Yeğenek, bu sözü işitince yüreği yerinden oynadı. Kara bağrı sarsıldı.

Kalkıp Bayındır Hân'ın huzuruna vardı ve yüzünü yere koyarak şöyle dedi:

"Ala sabah sapa yerde dikilende,
Büyük ak çadırlı!
Atlasla yapılanda,
Gök gölgeli çadırlı,
Dizi dizi soylu atlı!
Çağırıp adalet veren askerli,
Yağ dökülen nimet dolu sofralı,
Yolda kalmışın sahibi,
Yoksul güçsüzün umudu,
Türkistan'ın direği,
Yaşlı kartalın yavrusu,
Amit suyunun arslanı,
Karacuk'un kaplanı,
Devletli Hân'ım benim!

Ben babamı öldü biliyordum. Fakat şimdi kâfire tutsak olduğunu öğrendim. Devletli başın için bana yardım et! Bana asker verip beni babamın tutsak olduğu kaleye gönder."

Bayındır Hân buyurdu :

- "Yirmi dört sancak beyi gelsin.

Önce, Demirkapı Derbendi'nde bey olan, kargı, süngü ucunda nice erleri böğürten düşmana vardığında kimsin diye sormayan Kıyan Selçuk oğlu Dündar seninle birlikte gitsin.

Aygırgözler suyundan at yüzdüren, elli yedi kalenin kilidini alan, Eylik Koca oğlu Dönebilmez Dölek Evren seninle birlikte gitsin.

Üç gün düşman görmezse kan ağlayan Toğsun oğlu Rüstem de gelsin. Ejderhaların ağzından insan kurtaran Deli Evren de gelsin!

Yerin bir ucundan diğer ucuna ulaşayım diyen Soğan Sarı da gelsin." dedi.

Saymakla Oğuz erlerinin tükeneceği yok. Bayındır Hân, yirmi dört yiğit sancak beğini Yegenek ile yoldaşlığa gönderdi. Beyler toplanıp hazırlıklarını tamamladılar. O gece Yegenek, bir düş gördü. Düşünü yoldaşlarına şöyle anlattı :

"Beyler gafilce kara başım ve gözüm uykudayken,
Düş gördüm.
Ala gözümü açıp dünya gördüm,
Ak boz atlar koşturan alpler gördüm,
Ak tolgalı alpleri yanıma aldım,
Ak sakallı Dede Korkut'tan öğüt aldım,
Karşıda yatan kara dağları aştım,

İlerideki Karadeniz'e girdim,
Gemi yapıp gömleğimle yelken kurdum,
İleride yatan denizi delip geçtim,
Ötedeki kara dağın bir yanında,
Alnı başı parlayan bir er gördüm,
Yerimden doğrulup ayağa kalktım,
Kargı dilli süngümü kaptım,
Karşılayarak o yiğide vardım,
Karşısında durup saplayacağım sırada,
Göz ucuyla o yiğide baktım,
Karşımdakinin dayım Emen olduğunu gördüm.
Dönüp ona selam verdim,
"Oğuz ellerinde kimsin?" dedim,
Göz kapaklarını kaldırıp yüzüme baktı,
"Oğul Yeğenek nereye gidiyorsun?" dedi.

Ben,Düzmürd Kalesi'ne gidiyorum, babam orada tutsak imiş." dedim. Dayım da bana şunları söyledi:

"Sürdüğümde yel yetmezdi yedi kısrağım,
Yeni Bayır'ın kurduna benzerdi yiğitlerim,
Yedi kişiyle kurulurdu benim yayım,
Som altınlı yeleğimde kayın dalı benim okum,
Yel esti, yağmur yağdı, tipi koptu,

Yedi kez vardım,
O kaleyi alamadım, geri döndüm.
Menden daha yiğit olmayasın,
Yeğenim, dön!"

Yeğenek, düşünde dayısına yanındaki yiğitleri metheder ve dayısının böyle yiğitlere sahip olamadığı için kaleyi alamadığını söyler.

Uyandıktan sonra atına binen Yeğenek, yiğitleriyle birlikte Düzmürd Kalesi'ne doğru yol aldı ve kale civarına yerleşti. Bunu duyan kâfirler, Arşun oğlu Direk Tekir'e haber verdiler. O da kaleden dışarı çıkıp kendisiyle dövüşmek isteyen yiğit istedi. Önce Kıyan Selçuk oğlu Deli Dündar yerinden kalktı.

Altmış tutam sivri süngüsünü koltuğuna kıstırıp düşmana hamle yaptı. Ama Tekir, onu kavradı ve süngüsünü elinden aldı. Tekir, altmış kiloluk gürzünü Deli Dündar'ın başına vurdu. Deli Dündar, atını çevirip geri döndü. Geniş dünya Dündar'ın başına dar oldu. Tekir, aynı şekilde kendisiyle dövüşmek isteyen Dölek Evren'i de yendi. Bu şekilde tam yirmi dört sancak beyi Tekir'e yenildi ve geri döndü. Bunun üzerine genç delikanlı Kazılık Koca oğlu Yeğenek, yaradan Allah'a sığındı ve O'nu şöyle övdü :

"Yücelerden yücesin,
Kimse bilmez nicesin,
Güçlü Allah.
Sen anadan doğmadın,
Sen atadan doğmadın,
Kimsenin rızkını yemedin,
Kimseye güç etmedin,
Her yerde teksin,
Allah, yücelerden yücesin !
Âdem peygambere sen taç giydirdin,
Şeytana sen lânet kıldın,
Bir suçtan dolayı kapından sürdün.
Nemrut göğe ok attı,
Karnı yarık balığı karşı tuttun.
Büyüklüğüne sınır yok,
Senin boyun, posun yok,
Cismin yok, atan yok.
Vurduğunu büyütmeyen büyük Allah!
Ezdiğini belirtmeyen belli Allah!
Yücelttiğini göğe kaldıran güzel Allah!
Kızdığını kahreden güç yetmez Allah!
Birliğine sığındım, her şeye gücü yeten Allah'ım!
Yardım senden,
Kara giysili kâfir üzerine at sürerim,
İşimi sen onar!"

Kazılık Koca oğlu Yeğenek, hemen kâfir üzerine at sürdü. Yel gibi yetişti, tutkal gibi yapıştı. Kâfirin omuzuna bir kılıç vurdu, zırhını parçaladı. Tekir'in omuzunda altı parmak derinliğinde yara açıldı. Kara kanı aktı, kalın at derisinden yapılma çizmesi kanla doldu. Kara başı bunaldı, gözleri karardı.

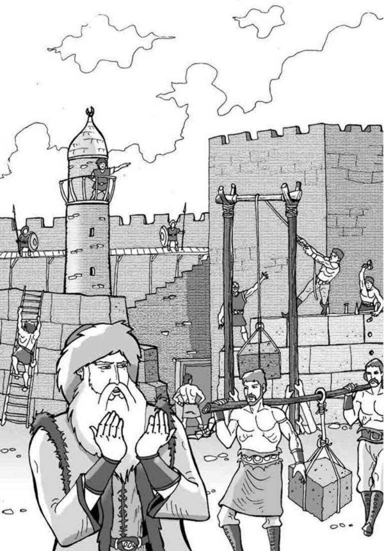
Tekir hemen dönüp kaleye doğru kaçtı. Yeğenek ardından yetti ve tam kale kapısına girmişken kara çelik kılıcıyla ensesine öyle bir vurdu ki Tekir'in başı top gibi yere düştü. Bundan sonra Yeğenek atını çevirip orduya geldi. Bu sırada tutsak olan Kazılık Koca'yı salıverdiler.

Kazılık Koca, etrafındakilere kâfiri kimin öldürdüğünü sordu. Bir yandan da eşinin durumunu ve çocuğunu merak ederek onlar hakkında bilgi istedi. Yeğenek, babasıyla görüştü, beyler ile de birer birer görüştü.

Oğuz beyleri kaleye hücum ederek orayı yağmaladılar. Yeğenek ile babası ıssız bir kenara çekilip hasret giderdi. İkisi de Allah'a şükretti.

Kalede bir mescit yapıldı ve Allah adına hutbe okundu.

Dedem Korkut, gelip boy boyladı, soy soyladı : "Bu Oğuzname Yeğenek'in olsun" dedi. Hayır duada bulunayım hânım.

BASAT'IN TEPEGÖZÜ ÖLDÜRMESİ

Oğuz boyu her şeyden habersiz derin bir uyku-da iken, ani bir düşman saldırısına uğradı. Her biri gece yarısı ürküp bir tarafa kaçtı. Kaçış sırasında Aruz Koca'nın oğlu yere düşüvermişti. Çocuğu bir aslan bulup götürmüş ve besleyivermişti. Günler-den sonra Oğuz yine gelip yurduna yerleşti. Bir gün Oğuz'un at bakıcısı telaşla gelip haber verdi :

- "Hânım, sazlıktan bir aslan çıkıverdi, ata bi-nip insan gibi yürüyebiliyor. Atları basıp kan dökü-yor."

Bunu duyan Aruz :

- "Hânım, bu çocuk düşmandan ürküp kaçtığımız sırada düşüp kaybolan oğlum olmasın?" dedi. Beyler atlarına binip aslanın yatağına doğru geldiler. Aslanı uzaklaştırıp çocuğu eve getirdiler. Aruz çok mutlu oldu, davet verip arkadaşlarını çağırdı. Fakat oğlan bir türlü evde duramıyordu, sürekli aslan yatağına gidiyordu. Her seferinde oğlanı gidip geri getiriyorlardı. Sonunda Dede

Korkut, gelip çocuğa şöyle dua edip ad verdi :

- "Oğlum, sen insansın, hayvanlarla düşüp kalkma! Gel güzel atlara bin ve güzel yiğitlerle arkadaş ol, dolaş. Büyük kardeşinin adı Kıyan Selçuk'tur. Senin adın da Basat olsun. Adını ben verdim, yaşını da Allah versin." dedi.

Günler gelip geçti. Oğuzlar yine yaylaya göçtüler. Meğer bunlardan önce her seferinde yaylaya Konur Koca oğlu Sarı Çoban çıkarmış. Çoban, yaylaya çıktığı bir sırada koyunların ürktüğünü gördü. Yerde parıl parıl parıldayan bir yığınak vardı. Çoban, bu nesnenin ne olduğunu anlayamadı. Sapanla birkaç taş attı. Taşlar çarptıkça bu nesne de büyüyordu.

Çoban çok korkmuştu. Gerisin geriye kaçıverdi. Sürü de peşi sıra gitmeye başladı. O sırada beyleriyle gezintiye çıkan Bayındır Hân, pınarın başına geldi ve beylerle birlikte yerde yatan garip nesneyi gördü. Attan inen bir yiğit bu nesneye bir tekme vurdu. Nesne biraz daha büyüdü.

Diğerleri de attan inerek bu nesneyi teptiler, ancak; nesne gittikçe büyüyordu. Aruz Koca da tepenler arasındaydı. Aruz Koca, mahmuzuyla yığınağı karıştırdı. Yığınak yarıldı, içinden bir erkek çocuk çıktı. Oğlanın gövdesi bir adam gövdesi kadardı ve başının tam ortasında tek bir gözü vardı.

Aruz, çocuğu alıp eteğine sardı ve Bayındır

Hân'a, bu çocuğu Basat'la birlikte yetiştirebileceğini söyledi. Bayındır Hân izin verince çocuk, Aruz'un bakımına verildi. Bir dadı bulunarak Tepegöz'ün süt emmesi ve bakımı ona verildi.

Ancak Tepegöz sütle birlikte dadıyı da yutuverdi. Birkaç dadı daha böylece Tepegöz'ün midesine iniverdi. Tepegöz'e günde bir kazan süt yetmezdi.

Büyüyüp gelişen Tepegöz, çocuklarla oynarken de kiminin kulağını kopardı kiminin de burnunu ısırdı. Bütün bu olanlardan sonra Tepegöz'ü eğitemeyeceğini anlayan Aruz, onu evden kovdu.

Meğer Tepegöz'ün annesi bir peri imiş. Peri gelip Tepegöz'ün parmağına bir yüzük geçirdi ve "Oğul, sana ok batmasın, tenini kılıç kesmesin." diyerek gözden kayboldu. Tepegöz, Oğuzlar'dan ayrılıp yüce bir dağa yerleşti. Burada yol kesip insanlara zarar vermeye başladı.

Bunun üzerine Oğuz'dan birkaç yiğit gönderildi. Bunlar ok attılar, Tepegöz'e hiçbir ok batmadı. Kılıç vurdular, onu kesmedi. Süngü batırdılar saplanmadı. Tepegöz, çoban yamağı kalmadı hepsini yedi. Oğuzlar'dan da nice adam yemeye başladı. Oğuzlar Tepegöz'ün üzerine vardılar. Bunları gören Tepegöz, çok kızdı. Bir ağacı yerinden koparıp onlara doğru fırlattı. Elli altmış adam öldürdü.

Alpların başı Kazan'a da bir vurdu. Dünya Kazan'ın başına dar oldu. Kazan'ın kardeşi Kara

Göne Tepegöz'ün elinde halsiz düştü. Düzen oğlu Alp Rüstem şehit oldu. Daha nice Oğuz yiğidi hayatından oldu. Tepegöz, Aksakallı Aruz Koca'ya kan kusturdu. Oğlu Kıyan Selçuk'un ödü koptu.

Oğuzlar, Tepegöz'le başa çıkamayıp ürktüler ve hepsi kaçıverdiler. Tepegöz önlerini kesip onları yerlerine oturttu. Yedi kez onlar kaçmaya çalıştı, yedi kez Tepegöz onları çevirip yerlerine oturttu. Oğuzlar, Tepegöz'ün elinde güçsüz düştüler. Sonunda gidip Dede Korkut'u çağırdılar. Dede Korkut'a danışıp Tepegöz'e haraç verme konusunda anlaşmaya vardılar. Dede Korkut'u Tepegöz'e gönderdiler, Dede Korkut gelip selam verdi ve şöyle dedi :

- "Oğul Tepegöz, Oğuzlar senin elinde halsiz düştü, bunaldı. Ayağının toprağına beni gönderdiler. Sana haraç verelim." dedi.

Tepegöz :

- "Günde yemek için altmış insan verin." dedi.

Dede Korkut :

- "Böyle giderse sen insan koymaz tüketirsin. Günde iki insan ile beşyüz koyun verelim." dedi.

Tepegöz :

- "Peki öyle olsun! Bir de yemeğimi pişirecek iki insan istiyorum." dedi.

Dede Korkut dönüp Oğuz'a geldi ve onlara şartları bildirdi :

- "Yünlü Koca ile Yapağılı Koca'yı yemeğini pişirmek üzere Tepegöz'e verin. Günde iki adam ile beş yüz koyun istedi. " Bunlar da razı oldular. Dört oğlu olan birini verdi, üçü kaldı. Üç oğlu olan birini verdi ikisi kaldı, iki oğlu olan birisini verdi, biri kaldı. Kapakkan bir oğlunu vermişti. Ama sıra dönüp tekrar ona gelince kalan tek oğlunu da vermek durumunda kalmıştı. Bundan kurtulmak için oğlanın annesi feryat edip Aruz oğlu Basat'a gitti. Basat savaştan yeni dönmüştü. Kadıncağız oğlunun yerine kendisine bir esir verilmesini diledi.

Basat, Tepegöz'ün yaptıklarını kadından dinledi ve gözyaşlarını tutamadı. Basat, kadına bir esir verdi ve kadının oğlunu ölümden kurtardı.

Oğuz beylerini toplayan Basat, Tepegöz'le savaşma kararını açıkladı. Kazan Bey, onu bu fikirden vazgeçirmek için Tepegöz'ün ne denli zor bir düşman olduğunu anlattı.

Basat, kararından vazgeçmedi. Babası, Basat'a gitmemesi için yalvardıysa da onu iknâ edemedi. Babasının ve annesinin elini öpen Basat, onlarla helallaştı ve Tepegöz'ün yaşadığı Salahane Kayası'na doğru yola çıktı.

Kayaya gelince Tepegöz'ün güne karşı yalnız başına arkasını dönmüş güneşlendiğini gördü. Basat belinden bir ok çıkarıp Tepegöz'ün bağrına fırlattı. Ok Tepegöz'e batmadı. Bir ok daha attı, o

da paramparça olup Tepegöz'e zarar vermedi. Tepegöz, "Bu yerin sineği bizi bezdirdi." diye mırıldandı. Basat, bir ok daha attı, o da Tepegöz'ün vücudunda kırıldı ve bir parçası da önüne düştü.

Tepegöz yerinden sıçrayarak Basat'ı gördü ve ellerini çırparak kıs kıs güldü. Etrafındakilere :

- "Oğuzdan yine bize bir turfanda kuzu geldi." dedi.

Basat'ı önüne kattı ve ensesinden tutup kaldırdı. Tepegöz, Basat'ı çizmesine sokarak aşçılarına :

- "Bunu ikindi vakti bana şişte çevirin de öyle yiyeyim." dedi ve uyumaya koyuldu. Basat gizlediği hançerini çıkarıp çizmeyi yardı ve dışarı çıktı. Basat Tepegöz'ün hizmetçilerine :

- "Bre kocalar, bunu nasıl öldürebilirim?" diye sordu.

Onlar :

- "Bilmiyoruz; fakat gözünden başka yerde et yok." dediler.

Basat, Tepegöz'ün baş ucuna geldi. Göz kapaklarını kaldırıp gözlerinin et olduğunu gördü. Basat, hizmetçilere :

- "Bre kocalar, şişi ocağa sokun, kızsın" dedi. Hizmetçiler şişi ocağa soktular, şiş iyice kızdı. Basat şişi eline aldı ve adı güzel Muhammed'e (sav)

salavat getirerek Tepegöz'ün tek gözüne öyle bir batırdı ki Tepegöz'ün gözü çıktı. Tepegöz'ün bağırmasından dağ, taş yankılandı.

Basat, kendisini koyunların bulunduğu mağaraya atıverdi. Tepegöz, Basat'ın orada olduğunu anladı. Mağaranın kapısını tutup koyunları bir bir ayaklarının arasından geçirmeye başladı. Basat, kestiği bir koçun başı ile derisini ayırmadan postuna büründü. Koyunlar bir bir Tepegöz'ün bacakları arasından dışarıya çıkıyorlardı. Sıra Basat'a gelmişti. Tepegöz, onun bir koçun derisine büründüğünü fark etmişti. Basat'a :

- "Ay sakar koç, benim nereden öleceğimi nasıl bildin? Seni mağara duvarına bir vurayım da kuyruğun mağarayı yağlasın!" dedi. Tepegöz, koçun başını sıkıca tutmuştu ki boynuz deriyle birlikte elinde kaldı. Basat, Tepegöz'ün ayaklarının arasından sıyrılıp dışarı çıktı. Tepegöz, elinde tuttuğu boynuzu yere çaldı. Tepegöz Basat'a :

- "Oğlan, kurtuldun mu." diye sordu.

Basat :

- "Tanrım kurtardı." dedi.

Tepegöz :

- "Bre oğlan, şu parmağımdaki yüzüğü al, parmağına tak. Böylece sana ok ve kılıç işlemez." dedi. Basat, yüzüğü alıp parmağına geçirdi.

Tepegöz sordu :

- "Oğlan, yüzüğü parmağına taktın mı?"

Basat :

- "Takındım." dedi.

Tepegöz, Basat'ın üzerine bir ağ attı. Basat hançerle ağı kesip kurtuldu ve yüzüğün Tepegöz'ün ayakları altında olduğunu gördü.

Tepegöz yine sordu :

- "Kurtuldun mu?"

Basat cevap verdi :

- "Tanrım kurtardı." dedi.

Bu kez Tepegöz :

- "Şu künbedi gördün mü?" diye sordu.

Basat :

- "Gördüm." diye cevap verdi.

Tepegöz :

- "Benim orada hazinem var, kimse almasın git mühürle orayı" dedi. Basat künbede girdi ve bir altın yığını ile karşılaştı. Tepegöz künbetin kapısını kapattı ve onun künbete girdiğinden emin olmak için sordu :

- "Künbete girdin mi?"

Basat :

- "Girdim." dedi.

Tepegöz :

- "Künbede öyle bir vurayım ki darmadağın

edivereyim." dedi. Bu sırada Basat; "Lâ ilâhe illâ'l-lâh Muhammedun Resûlu'llâh" diyerek şahadet getirdi. Künbet o anda yarıldı ve yedi ayrı çıkış yeri belirdi. Basat birinden dışarı çıkıverdi. Tepegöz elini künbete soktu ve künbeti öyle bir karıştırdı ki künbet altüst oldu.

Tepegöz, bir kez daha sordu :

- "Oğlan, kurtuldun mu?"

Basat, yine :

- "Tanrım kurtardı." dedi.

Tepegöz, Basat'a :

- "Sana ölüm yokmuş. Şu mağaraya git orada iki kılıç bulacaksın, biri kınlı, biri kınsız. O kınsız olanı benim başımı keser. Onu alıp getir ve başımı kes." dedi.

Basat mağaraya vardı, kınsız kılıcın durmadan inip çıktığını gördü. Bir ağaç getirip kılıca tuttu. Kılıç ağacı iyiye ayırdı. Basat okuyla kılıcı tutan zenciri vurdu. Kılıç yere düştü, gömüldü. Basat, yerdeki kılıcı sıkıca tuttu ve dışarı çıktı.

Basat, Tepegöz'e :

- "Bre Tepegöz nasılsın?" diye sordu.

Tepegöz :

- "Bre sen daha ölmedin mi?" dedi.

Basat :

- "Tanrım kurtardı." diye cevap verdi.

Tepegöz :

- "Sana ölüm yokmuş." dedi ve şunları söyledi :

"Gözüm gözüm, tek gözüm!
Sen, tek gözle ben Oğuzlar'ı yenmiştim
Beni nasıl gözden ayırdı isen,
Allah da seni tatlı candan ayırsın,
Ben nasıl göz acısını çekiyorsam,
Allah hiç kimseye bu acıyı vermesin,
Kalkıp meydana çıktığında yiğit, yerin neresidir?
Karanlık gecede yolunu kaybetsen umudun nedir?
Yüce sancak taşıyan hânınız kimdir?
Savaş günü en öndeki alpınız kimdir?
Aksakallı babanın adı nedir?
Alperenin erden ismini gizlemesi ayıp olur,
Adın nedir yiğit, desene bana!"

Basat, Tepegöz'e şöyle cevap verdi :

"Kalkıp meydana çıktığımda yerim güneydedir,
Karanlık gece içinde yolumu kaybedersem, umudum Allah!
Yüce sancak taşıyan alpımız Salur oğlu Kazan,
Atamın adını sorarsan Kaba Ağaç!
Anamın adını sorarsan Kağan Aslan!
Benim adımı sorarsan Aruz oğlu Basat'tır."

Tepegöz :

- "Öyle ise kardeşiz, kıyma bana." dedi.

Basat :

"Bre, aksakallı babamı ağlatmışsın,
Yaşlı, ak kâküllü annemi sızlatmışsın,
Kardeşim Kıyan'ı öldürmüşsün,
Ak yüzlü yengemi öksüz koymuşsun,
Bırakır mıyım ben seni!
Çelik kılıcımı çekip sıyırmayınca,
Börklü başını kesmeyince,
Al kanını yeryüzüne dökmeyince,
Kardeşim Kıyan'ın kanını almayınca,
"Bırakmam seni!" diye cevap verdi.

Tepegöz, yaptığı kötülükleri bir bir anlatıp pişmanlığını belirtti. Ama nâfile! Basat kızarak yerinden kalktı ve Tepegöz'ü bir kılıç darbesiyle biçti. Ona aşçı olarak verilen Yünlü Koca ile Yapağılı Koca'yı Oğuzlar'a muştucu gönderdi. Kalabalık Oğuz ellerine haber geldi. Aruz Koca'nın evine Basat'ın haberini ulaştırdılar. "Müjde! Oğlun Tepegöz'ü ortadan kaldırdı." dediler.

Dedem Korkut, gelip gazi erenlerin başına gelenleri anlattı ve Basat'ı övdü :

"Karadağa vardığında aşıt versin!

Kanlı kanlı sulardan geçit versin!"

Ve :

Yiğitçe kardeşinin kanını aldın!
Kalabalık Oğuz beylerini bundan kurtardın,
Kâdir Allah yüzünü ak etsin, Basat!" dedi.

Ölüm vakti geldiğinde Allah arı imandan ayırmasın,
Günahınızı adı güzel Muhammed Mustafa'nın (sav)
Yüzü suyuna bağışlasın!
Hânım hey!

BEĞİL OĞLU

EMRE

Kamgan oğlu Hân Bayındır, büyük ak çadırını dikmişti. Bin yerde ipek halı döşenmişti. İç Oğuz ve Dış Oğuz beyleri toplanmıştı. Gürcistan'dan alınan haraç gelmişti. Her yıl altın para getirdikleri halde, bu kez bir at, bir kılıç ve bir de çomak getirmişlerdi. Bayındır Hân, buna pek kızmıştı. Dedem Korkut gelip etrafı şenlendirdi. Bayındır Hân'a :

- "Hânım, niçin öfkelenirsin?" dedi.

Bayındır Hân :

- "Nasıl öfkelenmeyeyim? Her yıl altın para gelirdi. Gönülleri hoş olsun diye yiğitlere, beylere verirdik. Şimdi bunları kime verelim ki gönlü hoş olsun?" dedi.

Bunun üzerine Dede Korkut :

- "Hânım, bunun üçünü de bir yiğide verelim, gözcü olsun." dedi. Hân Bayındır,

- "Bunu kime verelim." diyerek sağına, soluna baktı; kimse razı olmadı. Bayındır Hân, Begil adındaki yiğide baktı ve ona :

- "Sen ne dersin?" diye sordu.

Begil, at, kılıç ve çomağı almaya razı oldu ve kalkıp yer öptü. Dedem Korkut himmet kılıcını yiğidin beline bağladı, çomağı omuzuna bıraktı, yayı omuzuna geçirdi. Begil, soylu atına binip çadırlarını çözdü ve Oğuz elinden göçtü. Berde'ye, Gence'ye varıp orayı yurt edindi. Begil, yılda bir kez Bayındır Hân'ın huzuruna çıkardı. Bu kez de Bayındır Hân'ın adamları gelip onu davet ettiler. Begil, huzura vardı ve Bayındır'ın elini öptü. Bayındır, Begil'i misafir etti. Ona, soylu bir at, güzel bir kaftan ve bol harçlık verdi. Begil'i üç gün üç gece ağırlayan Bayındır Hân, beyleriyle birlikte ava çıkma kararı verdi. Av hazırlıkları tamamlandı. Avda zayıf hayvanların kulağını yarıp işaretleyen ve sadece semiz hayvanları avlayan Begil'in bu yiğitliği karşısında Kazan Bey, etrafındakilere şöyle sordu :

- "Bu hüner atın mıdır, erin midir? dedi.

- "Hânım, erindir", dediler.

Hân :

- "Yok, at işlemese, er öğünmez, asıl hüner atındır." dedi.

Begil, bu söze alındı. Hân'a :

- "Yiğitler içinde bizi atımızın kuyruğuna dek çamura batırdın, bizi gülünç duruma düşürdün." dedi.

Begil, Bayındır Hân'ın bahşişini önüne döktü,

Hân'a küserek orayı terk etti. Yiğitleriyle birlikte çadırına dönen Begil, kendisini karşılayan çocuklarını okşamadı ve eşine de bir şey söylemedi. Bunun üzerine Begil'in eşi şunları söyledi :

"Altın tahtımın sahibi,
Göz açıp gördüğüm,
Gönül verip sevdiğim,
Kalkıp yerinden doğruldun,
Ala gözlü yiğitleri yanına aldın
Eğribeli, Aladağ'ı gece geçtin,
Akıntılı güzel sudan gece geçtin,
Ak alınlı Bayındır Hân'ın divanına gece vardın,
Ala gözlü beylerle yiyip içtin,
Soydaşlar kendi aralarında kavga mı etti?
Garip başın kavgada mı kaldı?
Hani Hânım, altında atın yok,
Sırtında cübben, başında altın miğferin yok,
Ala gözlü bebeklerinle konuşmazsın,
Ak yüzlü eşinle söyleşmezsin,
Nedir bu hâlin?"

Begil, eşine şöyle cevap verdi :

"Kalkıp yerimden doğruldum,
Yelesi kara atıma sıçradım, bindim,

Eğribeli, Aladağ'ı geceleyin geçtim,
Ak alınlı Bayındır Hân'ın divanına çıktım,
Ala gözlü beyleriyle yiyip içtim,
Soydaşlarımı, kavmimi iyi gördüm,
Hânımızın gözünden düştüğümü gördüm,
İli, barkı toplayıp göçelim,
Kalkıp hep birlikte Gürcistan'a gidelim,
Oğuz'a baş kaldırdım, bunu bilin!"

Begil'in eşi, "Bey yiğidim, padişahlar Allah'ın yeryüzündeki gölgesidir. Padişahına baş kaldıranın işi rast gitmez. Gel gönlünü aç, ava gidip biraz rahatla." dedi. Bunun üzerine Begil, atına binip ava gitti.

Avda yaralı bir geyik gördü. Geyiğin ardına düşen Begil, hayvanın boğazına yay kirişi atarak onu yakalamak istedi.

Tam bu sırada geyik yüksek bir yerden aşağıya uçtu, Begil de onunla birlikte uçuruma yuvarlandı. Sağ oyluğu bir kayaya çarpıp kırılan Begil, yalnız başına kaldığı için kederlendi ve ağladı. Begil, ayağını sıkıca sarmıştı. Böyle çaresiz bir halde iken, oğlu Emre Bahadır sararıp solan babasıyla karşılaştı ve onu alıp eve götürdü.

Aradan beş gün geçmişti. Begil, kimseye bir şey söylememişti. Fakat onun bu süre zarfında divana çıkmaması herkesi meraklandırmıştı.

Begil'in karısı hizmetçisine durumu anlattı.

O da kapıcıya söyledi.

Derken otuz iki dişten çıkan bir söz, bütün orduya yayıldı. Artık herkes Begil'in ayağının kırılmış olduğunu biliyordu. Düşman casusları bu haberi duyunca, hemen beylerine ilettiler.

Kâfir beyi, adamlarına Begil'i yattığı yerde yakalayıp öldürmelerini ve ailesini de esir almalarını emretti. Ancak Begil'in de onların arasında bir casusu vardı. Bu da olan biteni Begil'e haber verdi.

Begil, oğlunu yanına çağırıp düşmanın kendisini öldürmeye hazırlandığını anlattı. Begil, oğluna gece gündüz at sürüp Bayındır Hân'a ulaşmasını ve ondan yardım getirmesini söyledi. Ancak Begil'in oğlu bu fikri kabul etmedi ve babasına şunları söyledi :

"Baba, ne söylersin, ne dersin?
Bağrımı, yüreğimi ne dağlarsın?
Yerimden kalkıp doğrulduğum çok,
Yelesi kara atıma bindiğim çok,
Eğribeli, Aladağ'ı avlayıp da aştığım yok,
Aksakallı Bayındır'ın divanına varacağım yok,
Kazan kimdir? Benim onun elini öpeceğim yok.
Altındaki al aygırı bana versene,
Kan terletip koşturayım, senin için!
Sırtı pek demir zırhını bana versene,

Elbiseler diktireyim sana,
Kara çelik kılıcını bana ver,
Gafil başları keseyim senin için,
Kargı dalı süngünü bana versene,
Göğsünden er saplayayım senin için!
Ak yelekli keskin okunu bana versene,
Yoldaşlığa, Muhammed (sav) aşkına uğraşayım, senin için!"

Bunun üzerine Begil,

- "Çabuk giyimimi getirin, oğlum giysin! Al aygırımı getirin, oğlum binsin! El ürkmeden oğlum meydana varsın, girsin." dedi.

Oğlanı giydirip kuşattılar. Annesi ve babasının elini öpen çocuk, üç yüz yiğidi yanına alarak meydana çıktı. Al aygırı gören düşmanlar, Begil'in atını tanıyıp tedirgin oldular. Beyleri bile "Gelen Begil ise ben sizden önce kaçayım." diyerek ürkmüştü. Ancak gözcü, atın Begil'e ait olduğunu, yalnız üzerindeki kişinin Begil olmadığını söyledi :

- "At, pusat ve miğfer Begil'in; ama içindeki Begil değil!"

Düşman beyi, "Çocuğu korkutun, kuş yürekli olup meydanı bırakır, kaçar." dedi. Düşmanlar çocuğu korkutmak için ellerinden geleni yaptıkları halde, çocuk bundan vazgeçmedi. Onlara tehditler savurup üzerlerine yürümeye devam etti. Bunu gören düşmanlar :

- "Oğuz'un arsızı Türkmen'in delisine benzer, bakın şuna!" dediler. Düşman beyi :

- "Varın, sorun, bu çocuk Begil'in nesidir?" diye adamlarını gönderdi. Kâfirler gelip çocuğa sordular:

"Altındaki al aygırı biliriz,
Begil'indir, Begil hani?
Kara çelik öz kılıcını biliriz,
Begil'indir, Begil hani?
Sırtındaki demir zırhın,
Begil'indir, Begil hani?
Yanındaki yiğitler,
Begil'indir, Begil hani?
Eğer Begil burada olsaydı,
Geceye dek savaşırdık,
Akça tozlu sert yaylar çekişirdik,
Ak yelekli sivri oklar atışırdık,
Sen Begil'in nesisin oğlan, desene bize?"

Begil'in oğlu, düşman beyine şöyle cevap verdi:

- "Bre kâfir, sen bilmez misin? Ak alınlı Bayındır Hân'ın beylerbeyi Salur Kazan'ın kardeşi Kara Göne geldi. Dönebilmez Dölek Evren, Düzenoğlu Alp Rüstem, boz atlı Beyrek, Begil'in evinde iken, senin casusun geldi. Begil, altındaki al aygıra beni bindirdi. Kara çelik kılıcını kuvvet verdi. Kargı dalı süngüsünü himmet verdi. Yanındaki üç yüz yiğidini bana yoldaşlığa koştu.

Ben Begil'in oğluyum, bre kâfir beri gelsene, döğüşelim." dedi.

Düşman beyi, altı dilimli gürzünü eline alıp oğlanın üzerine yürüdü. Oğlan kalkanını gürze karşı tuttu. Begil'in oğlu, düşmanın bütün hamlelerine karşı koydu, uzun mücadeleler sonucunda her iki savaşçı da yenişemedi. Süngüleri kırıldı, göğüsleri delindi, yine de birbirlerini yenemediler. Düşmanın üstün gücüne karşı bitkin düşen Begil'in oğlu Allah'a yalvararak, şunları söyledi :

"Yücelerden yücesin,
Yüce Tanrı,
Kimse bilmez, nicesin,
Güzel Allah!
Sen Âdem'e taç verdin,
Şeytana lânet kıldın,
Bir suçtan dolayı kapından sürdün!
İbrahim'i tutturdun,
Götürüp oda attırdın,
Ateşi gül bahçesine çevirdin,
Birliğine sığındım,
Yüce Allah'ım bana yardım et!"

Yiğidin Allah'a yalvarması, Allah'ı hoşnut etti. Allah, Cebrail'e "Şu kuluma kırk yiğit kuvveti ver." diye emretti. Oğlan, kâfiri sürüp yere vurdu. Şahin gibi sıçrayarak boğazını yakaladı. Bu kez düşman

yalvarıp canını kurtarmaya çalıştı. Aman dileyip şahadet getirdi ve Müslüman oldu. Öteki düşmanlar bunu görünce meydanı bırakıp kaçtılar. Oğlan, babasına haber gönderdi, babası oğlunu karşılayarak boynuna sarıldı, dönüp evlerine geldiler.

Begil, karşı yatan kara dağları oğlana yaylak olarak armağan etti. Hızlı giden atlardan hediye etti. Ak koyunlar kurban etti. Ala gözlü oğluna al duvaklı gelin aldı. Bayındır Hân'a da ganimetten hisse verdi. Oğlunu Bayındır Hân'ın huzuruna çıkardı. Divana varıp el öptüler.

Padişah Kazan, oğlu Uruz'un yanında ona yer gösterdi. Cübbe ve kaftan giydirdi. Dedem Korkut gelip bu Oğuzname'yi söyledi, Begil oğlu Emren'in olsun, dedi. Gazilerin başına ne geldiğini söyledi.

"Hayır dua edeyim Hânım :

Yerli karadağların yıkılmasın!

Gölgelice kaba ağacın kesilmesin!

Allah'ın verdiği umudun kırılmasın!

Günahınızı adı güzel Muhammed Mustafa'nın (sav)
Yüzü suyuna bağışlasın!
Hânım hey!"

UŞUN KOCA OĞLU

EĞREK

Hânım hey! Oğuz zamanında Uşun Koca adında bir kişi vardı. Uşun Koca'nın iki oğlu vardı. Büyük oğlunun adı Eğrek idi. Cesur, deli dolu, yiğit biriydi. İstediği zaman Bayındır Hân'ın huzuruna çıkardı. Beyleri çiğneyip Kazan'ın önüne kadar gider oturur, kimseye de iltifat etmezdi. Bir gün yine beyleri çiğneyerek geçerken Ters Uzamış adındaki yiğit, Eğrek'e seslenerek :

- "Bre Uşun Koca oğlu, bu yerlerinde oturan beylerin herbiri oturduğu yeri kılıcının ekmeğiyle almıştır. Bre sen baş mı kestin? Kan mı döktün? Aç mı doyurdun? Çıplak mı giydirdin?" dedi.

Eğrek :

- "Bre Ters Uzamış, baş kesip kan dökmek hüner midir?" diye cevap verdi.

Ters Uzamış :

- "Evet hünerdir ya." dedi.

Ters Uzamış'ın bu sözü Eğrek'e ağır geldi. Eğrek, yerinden kalktı ve Kazan Bey'e giderek

ondan akına çıkmak için izin istedi. Kazan Bey, Eğrek'e izin verdi. Üç yüz parlak mızraklı yiğit toplanarak beş gün boyunca yiyip içip eğlendi. Sonra da Şerügüz sınırından Gökçedeniz'e vardılar. Burada Alınca Kalesi'ne uğradılar. Meğer düşmanlar buraya yüzlerce av hayvanı toplayarak Oğuz yiğitlerine tuzak kurmuştu. Beyler, buradaki koruda bulunan geyik, kaz ve tavukları afiyetle yiyip eğlendiler. Atlarının eyerlerini alıp giyimlerini çıkardılar. Olanları gözetleyen düşman casusu hemen beyine haberleri ulaştırdı. Düşman beyi, altı yüz kara giysili askerini eğlenmekte olan Oğuz yiğitlerinin üzerine saldı ve hepsini kılıçtan geçirdi. Eğrek, esir alınarak Alınca Kalesi'ndeki bir zindana kondu.

Kara kara dağlardan haber aştı. Kanlı kanlı sulardan haber geçti. Nihayet bütün Oğuz ellerine haber ulaştı. Uşun Koca'nın ulu ak çadırı önünde yas başladı. Uşun Koca'nın kızı, gelini ak elbiseleri-ni çıkarıp karalar giydi. Hep birlikte ağlayıp feryat ettiler.

Uşun Koca'nın küçük oğlu Eğrek, büyümüş ve yiğit bir delikanlı olmuştu. Bir gün kalabalık bir toplulukla birlikteyken iki çocuğun kavga ettiğini gördü. İkisini ayırmaya çalışırken her birine birer şaplak vurdu. Meğer çocukların biri öksüzdü ve bu tokat ona pek acı gelmişti. Çocuk, dönüp Seğrek'e şöyle dedi :

- "Bre, bizim öksüzlüğümüz yetmez mi? Bize niye vuruyorsun? Hünerin varsa, kardeşin Alınca kalesinde tutsaktır, var git onu kurtar!"

Seğrek :

- "Bre, kardeşimin adı nedir? Dedi.

- "Eğrek'tir. dediler.

Seğrek :

- "Şimdi, Eğrek'e Seğrek yaraşır. Meğer kardeşim sağ imiş, artık kardeşim olmadan Oğuz elinde duramam." diyerek ağlayıp sızladı. Seğrek, beraber olduğu arkadaşlarına "hoş kalın" dedi ve atını hızla babasının evine doğru sürdü. Seğrek, annesine şöyle hitap etti :

"Kalkıp ana yerimden doğruldum,
Yelesi kara atıma sıçrayıp bindim,
Karşı yatan Ala dağ eteğine vardım.
Oğuz ellerinde toplantı varmış, oraya gittim,
Yeme içme sırasında, ak boz atlı bir ulak geldi,
Uzun zamanmış, Eğrek adında bir yiğit tutsakmış,
Allah yol vermiş, çıkıp gelmiş,
Büyük küçük kalmadı, herkes o yiğide karşı gitti,
Ana, ben de varayım mı, ne dersin?"

Annesi, Seğrek'e şunları söyledi :

"Ağzın için öleyim, oğul!
Dilin için öleyim, oğul!
Karşı yatan kara dağın yıkılmıştı, yüceldi sonunda,
Kaba ağaçta dal budak kurumuştu,
Yeşerip açıldı sonunda,
Bütün Oğuz beyleri gidiyorsa, sen de git.
O yiğide ulaştığında, ak boz atının üzerinden yere in,
Ellerini kavuşturup o yiğide selam ver,
Elini öp ve boynuna sarıl!
Kara dağımın yükseği kardeş, de!
Ne duruyorsun oğul? Sür atını, git!"

Annesinden bunları işiten Seğrek, şimdiye kadar bunları gizledikleri için öfkelendi. Babası gitmesine engel olmak istediyse de Seğrek, "Beni yolumdan alıkoymayın, ağabeyimin tutsak olduğu

kaleye varıp onun ölü mü, diri mi olduğunu öğreninceye kadar ve öldürüldüyse kanını alıncaya kadar Oğuz eline geri dönmem!" diyerek atını hızlıca sürdü. Gece demedi, gündüz demedi, üç gün üç gece at sürdü. Seğrek, atının eğerini eline bağladı ve uyumaya koyuldu.

Düşman casusları Seğrek'in gelişini haber alıp beylerine bildirdiler. Altmış düşman askeri oğlanın üzerine at sürdüler. Seğrek'in atı sahibini uyandırdı. Seğrek, uyandı ve hızla at sürerek düşmanı geri püskürttü. Düşman askerleri kaledeki beylerinin huzuruna çıkarak durumu anlattılar.

Düşman beyi :

- "Yazıklar olsun, altmış kişi bir oğlanı tutamadınız" diyerek adamlarını azarladı.

Bu kez yüz kişi birden saldırıya geçti. At, yine uyumakta olan Seğrek'i uyandırdı. Seğrek, düşmanın geldiğini görünce adı güzel Muhammed'e (sav) salavat getirdi ve düşmana kılıç çalarak hepsini kaleye geri gönderdi. Eğrek, atını çevirip konakladığı yere geri döndü ve tekrar uyumaya başladı.

Düşmanlar bu kez üç yüz atlı ile saldırmaya karar verdiler. Ancak Seğrek'ten çekinip bu fikirden vazgeçtiler. Seğrek'in atının yuları, sahibinin bileğinden sıyrılmış ve at kaçıvermişti. Bunun üzerine Düşman beyi, kalede tutsak bulunan Eğrek'i silahla donatarak Seğrek'in üzerine salmayı

düşündü. Düşman askerleri zindandaki Eğrek'e gelip :

- "Yiğit, sana beyimiz ihsanda bulundu, şurada yolcunun, gelip geçenin yolunu kesen bir deli var. Çobanın, yamakların ekmeğini alıyor, git o deliyi öldür, seni serbest bırakalım, var git!" dediler. Eğrek, bu teklifi kabul etti.

Onu zindandan çıkarıp saçını sakalını kestiler. Kendisine bir at, bir de kılıç verdiler. Üç yüz düşman askeri onunla birlikte yola çıktı.

Eğrek :

- "Hani o deli yiğit?" diye sordu. Askerler uzaktan Seğrek'i gösterdiler.

Eğrek :

- "Gelin, varıp yakalayalım." dedi. Onlar bu teklife yanaşmadı. "Beyimiz bu işi sana verdi, var sen yakala." dediler.

Eğrek :

- "İşte uyuyor, gelin gidelim" dedi.

Düşmanlar :

- "Hay ne uyumak! Koltuğunun altından bakıyor, şimdi kalkıp bize bu geniş ovayı dar eder." dediler.

Eğrek :

- "Öyleyse ben gidip elini kolunu bağlayayım, siz sonra gelin." dedi ve sıçrayıp öne çıktı. At sürüp

oğlanın yattığı yere geldi. Atından inip Seğrek'e yaklaştı. Baktı ki ay gibi parlak, sevimli yiğit bir delikanlı olan bitenden habersizce yatıyor. Yiğidin belindeki kopuza uzanıp aldı ve kopuzu çalarak şunları söyledi :

"Kalkıp da yerinden doğrulan yiğit,
Yelesi kara atlara binen yiğit,
Eğribeli, Aladağ'ı geceleyin geçen yiğit,
Yaban yerde böyle yatmak mı olur?
Benim gibi ak ellerini arkasından
Bağlatıp da zindanda yatmak mı olur?
Ak sakallı babasını, ak kâküllü annesini,
Ağlatıp inletmek mi olur?
Niçin yatarsın yiğit?
Gafil olma, güzel başını kaldır yiğit,
Ala gözünü aç yiğit,
Gücü her şeye yeten Allah'ın verdiği tatlı canını
Uyku almış ey yiğit,
Arkandan kollarını bağlatma,
Aksakallı babanı ve yaşlı anneni ağlatma!
Kimsin, nesin? Soylu Oğuz elinden gelen yiğit!
Yaratan hakkı için kalk, doğrul,
Dört yanını düşman sardı, bunu bil!"

Seğrek ayağa kalktı. Kılıcının kabzasına yapıştı ki buna bir çarpsın. Fakat elinde kopuz olduğunu

görünce durdu ve şöyle dedi :

- "Bre kâfir, Dedem Korkut'un kopuzunun yüzü suyu hürmetine sana kılıç çekmedim. Eğer elinde kopuz olmasaydı, ağabeyimin başı için seni ikiye bölerdim." Sonra da kopuzunu çekip Eğrek'in elinden aldı ve şunları söyledi :

"Tan atarken yerimden doğrulduğum kardeş için,
Ak boz atları yorduğum kardeş için,
Kalenizde tutsak var mıdır, kâfir söyle bana,
Kara başım kurban olsun söyle bana"

Eğrek, bunları duyunca kardeşine şunları sordu:

"Ağzın için öleyim kardeş,
Dilin için öleyim kardeş,
Kalkıp ortaya çıktığın yerini sorsam, neresidir?
Karanlık gecede yolunu kaybetsen umudun nedir?
Yüce bayrak taşıyan hânınız kim?
Savaşta önde vuruşan alpınız kim?
Yiğit senin baban kim?
Yiğidin yiğitten adını gizlemesi ayıp değil mi?
Adın nedir yiğit?"

Seğrek de ağabeyine şöyle cevap verdi :
Karanlık gecede yolumu kaybetsem, umudum Allah!
"Yüce sancak taşıyan hânımız Bayındır Hân,

Savaşta en önde vuruşan alpımız Salur Kağan,
Babamın adını sorarsan, Uşun Koca,
Benim adımı sorarsan, Seğrek,
Kardeşim varmış, onun adı da Eğrek"
Bunları duyan ağabeyi Eğrek, kardeşine :
"Ağzın için öleyim, kardeş!
Dilin için öleyim, kardeş!
Er mi oldun? Yiğit mi oldun, kardeş?
Yaban yerlerde kardeşini aramaya sen mi geldin kardeş?" der demez, her iki kardeş kucaklaşıverdiler.

Eğrek, kardeşinin boynunu öptü. Seğrek de ağabeyinin elini öptü. Bunları seyreden düşmanlar :

- "Güreşiyorlar mı ne? Mutlaka bizimki yener." dediler. İki kardeş yağız atlara binip düşmana saldırmaya başladılar, sonunda kâfirleri kaleye kapatıp geri döndüler. Sürüleri önlerine katıp Dereşam suyunu geçtiler. Ulak, müjdeli haberi Uşun Koca'ya ulaştırdı. Gümbür gümbür davullar çalındı. Burması altın tunç borular çalındı. O gün büyük otaklar kurulup koçlar kesildi. Koca Bey, oğullarını karşılayıp onlarla kucaklaştı. "Hoş musunuz, esen misiniz oğullar?" dedi. Sofralar kuruldu, yenilip içildi. Yiğitlere düğün dernek yapıldı ve ikisi de evlendirildi. Onlar muratlarına erdiler.

Dedem Korkut gelip boy boyladı, soy soyladı :

"Önü, sonu uzun yaşın ucu ölüm! Ölüm vakti geldiğinde arı imandan ayırmasın! Günahınızı Muhammed Mustafa'nın (sav) yüzü suyu hürmetine bağışlasın. "Amin" diyenler Hak yüzünü görsün. Hânım hey!..."

SALUR KAZAN'IN TUTSAK OLMASI

Günün birinde Trabzon Rum beyi, beyler beyi olan Kazan'a bir şahin göndermişti. Bir gece yiyip içildikten sonra sabah erkenden atlara binilip ava gidildi. Avda bir kaz sürüsüne rastlayan Kazan Hân, şahini bıraktı, ancak şahin hiçbir şey avlayamadı. Bir süre sonra da kanat çırparak Tomanın Kalesi'ne indi. Kazan Bey buna çok üzüldü. Şahin'in ardına düştü. Dere tepe aşıp nihayet düşman ellerine vardı. Bu sırada yorgunluktan uykuya dalıverdi.

Oğuz beyleri, geri dönmek istediler ise de; Kazan, buna razı olmadı ve beyler de onunla birlikte uykuya daldılar. O sırada avda olan Tomanın Kalesi Bey'i, casusları aracılığıyla Oğuz erlerinin yakınlarda bir yerde uyudukları haberini aldı.

Oğuz beyleri, ani bir baskınla kılıçtan geçirildi. Kazan da düşmanlar tarafından esir alındı ve elleri, ayakları sıkıca bağlanarak bir arabaya bindirilerek kaleye götürüldü. Kazan, arabanın gıcırtısından uyanıverdi. Gerinerek ellerindeki bağı koparıverdi.

Arabanın üzerine oturan Kazan, kıs kıs güldü. Bunu gören kâfirler:

- "Ne gülüyorsun?" diye sordular.

Kazan :

- "Bre kâfirler, bu arabayı beşiğim sandım, sizi de yamrı yumru dadım sandım." dedi.

Kazan'ı Kalesi'ne getirip bir kuyuya attılar. Kuyunun ağzına da ağır bir değirmen taşı koydular. Kazan'ın yemeğini, suyunu bu değirmen taşının deliğinden verdiler. Günün birinde düşman askerleri Kazan'ı zindandan çıkarıp "Bizi öv!" diyerek baskı yaptılar.

Kazan :

-"Doğru yol dururken eğri yola sapmayacağıma and içerim" dedi. Bunlar da o halde "Haydi bizi öv!" diye tekrarladılar. Kazan onların övme talebini reddetti. Bu kez onu bir ağıla kapattılar. Aradan uzun süre geçti. Kazan'ın ölüsünden, dirisinden kimse bir haber alamadı.

Kazan'ın bir küçük oğlu vardı. Çocuk büyüyüp güzel bir yiğit olmuştu. Bir gün ata binip gelirken bir kişi:

- "Sen Hân Kazan'ın oğlu değil misin?" diye sordu.

Uruz :

- "Bre adam, benim babam Bayındır Hân değil midir?" diye öfkeyle cevap verdi.

- "Hayır, o annenin babasıdır, yani senin dedendir" dediler.

Uruz :

- "Bre, benim babam ölü mü, diri mi? dedi.

- "Baban diridir. Tomanın Kalesi'nde tutsaktır." dediler. Bunu duyan Uruz üzüldü ve ağladı. Annesine gelip niçin kendisine bu gerçeğin söylenmediğini sordu.

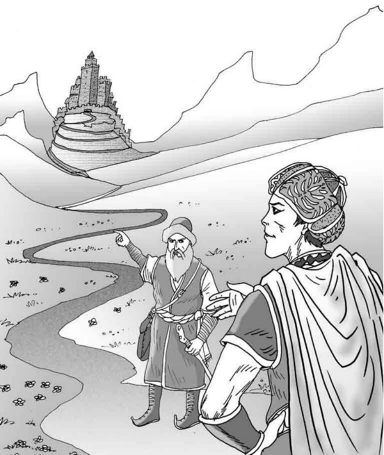
Annesi ağladı ve :

- "Oğlum baban sağdır. Ama sana söylemeye korkardım. Çünkü düşmanlarla savaşıp kırılmandan çekindim, canım oğul." dedi.

Uruz, amcasına da danışarak diğer Oğuz beyleriyle birlikte babasının tutsak olduğu kaleye gitmek üzere hazırlıklara başladı. Ordu toplandı. Alp Uruz çadırlarını açtırdı, cephanesini yükletti. Kara Göne askerlerin başına geçti. Boru çaldırıp yola düştüler. Yolda kâfirlere ait bir kaleyi alan Oğuz beyleri, buradaki malları da paylaştılar. Olanları gören çobanlar, hemen koşup kâfirlere haber verdiler. Düşman beyi, adamlarını toplayıp nasıl bir tedbir almaları gerektiğini görüştü. Onlar da :

- "Hapisteki Kazan'ı çıkarıp onlarla dövüştürelim ve onları yenerse serbest bırakalım." dediler. Bu düşüncelerini Kazan'a şöyle bildirdiler :

- "Kazan Bey, üzerimize düşman geldi. Bu düş-

manı üzerimizden uzaklaştırırsan seni serbest bırakırız. Biz haraç vermeye razı olalım; ama sen de bize düşmanlık gütmeyeceğine and iç!"

Kazan :

- "Vallahi, billahi doğru yolu görürken eğri yoldan gelmeyeceğim" diye ant içti. Kâfirler, Kazan yemin etti diye sevindiler. Düşman beyi, meydana çadır kurdu. Kazan'a elbiseler getirildi, kılıç, süngü ve çomak gibi savaş araçları verildi. Bu sırada Oğuz erleri akın akın geldiler. Gümbür gümbür davullar, kösler çalındı. Kazan, Oğuz beylerinin önünde bir ak boz atlı, ak sancaklı, sırtı demir zırhlı bir yiğit gördü. Onun ardından Kara Göne geldi, savaş düzeni aldı.

Kazan at sürüp meydana çıkarak kendisiyle dövüşecek bir yiğit istedi. Boz atlı Beyrek at sürüp meydana girdi. Kazan, burada şunları söyledi :

"Kalkıp yerinden doğrulan yiğit,
Sırtı pek, demir zırh giyen yiğit,
Sen kimsin?
Adın nedir yiğit, söyle bana?
Beyrek, şöyle cevap verdi :
"Bre kâfir sen beni bilmez misin?
Barasarın Bayburt Hisar'ından parlayıp uçan,
Adaklısını başkaları alırken çekip alan,
"Bay Büre Hân oğlu Bamsı Beyrek" derler bana,

Gel beri, bre kâfir, döğüşelim"

Kazan :

"Bre yiğit, bu askerlerin önünde
Bir al sancaklı alay var,
Bir yiğit çıkıp çadırını herkesten önce dikti,
Ak boz ata binen o yiğit,
Ne yiğittir, kimin nesi olur?
Yiğit, başın için ne olur söyle bana!" dedi.

Beyrek :

- "Bre kâfir, kimin nesi olduğundan sana ne! O, beğimiz Kazan'ın oğludur." dedi. Kazan içinden "El-hamdülillah, benim oğlancığım büyük er olmuş." dedi.

Beyrek, "Ne diye bana onu bunu soruyorsun?" diyerek atını Kazan'ın üzerine sürdü. Altı dilimli gürzünü eline alıp Kazan'ın üzerine çaldı. Kazan, neye uğradığını anlayamadı. Beyreği bileğinden kavradı ve elinden çomağını alarak ensesine bir çomak vurdu. Atının boynuna düşen Beyrek geri döndü. Kazan, arkasından "Beyine söyle gelsin." dedi. Bu kez meydana Dölek Evren girdi. Süngüsünü eline alan Dölek Evren, Kazan'a saplamak için hamle yaptı; fakat beceremedi. Kazan atını sürerek Dölek Evren'in süngüsünü çekip elinden aldı. Başına indirip paramparça yaptı. Dölek Evren de bırakıp geri döndü. Kazan yine, "Beyine

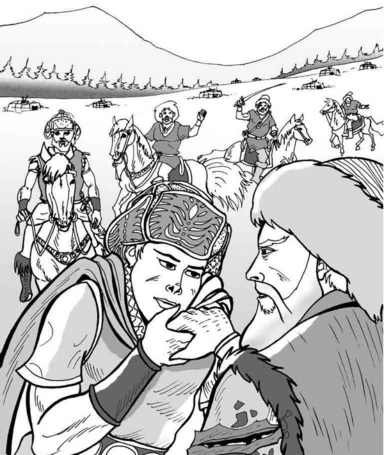
söyle, gelsin." dedi. Meydana Dozan oğlu Alp Rüstem girdi. Kazan ona da bir darbe vurdu ve "Var beyine söyle, gelsin." diyerek onu da gönderdi.

Uruz'un atının dizginini amcası Kara Göne tutmuştu. Uruz, dizgini aldı. Kılıcını çekip babasının üzerine at sürdü. Babasının davranmasına fırsat vermeden omuzuna bir kılıç indirdi. Kazan'ın omuzunda dört parmak kadar bir yara açıldı. Alaca kanı koynuna aktı. Uruz dönüp bir kez daha hamle yapmaya hazırlanırken, Kazan, şunları söyledi :

"Kara dağımın yükseği oğul,
Karanlık gözlerimin aydınlığı oğul,
Alpım Uruz, aslanım Uruz!
Ak sakallı babana kıyma, oğul"

Uruz'un şefkat damarı kaynadı. Kara çekik gözleri kanlı gözyaşlarıyla doldu. Atından inip babasının elini öptü. Kazan da yere indi, oğlunun boynunu öptü. Beyler, Kazan'la oğlunun üzerine at sürdüler, etrafı çevirip atlarından indiler ve Kazan'ın elini öptüler. Oğuz beyleri hep birden düşman üzerine at sürüp hepsini kılıçtan geçirdiler. Uruz'un babasını kurtardığı haberi Oğuz eline ulaştı. Kazan meydana otak kurdu ve yedi gün yedi gece ziyafet verdi.

Dedem Korkut gelip kopuz çaldı ve gazi erenlerin başına gelenleri söyledi :

"Şimdi hani övdüğümüz erenler,
"Dünya benimdir" diyenler?
Ecel aldı, yer gizledi.
Fani dünya kime kaldı?
Gelimli gidimli dünya,
Sonucu ölümlü dünya!

Ecel geldiğinde temiz imandan ayırmasın,
Allah seni nâmerde muhtaç etmesin,
Beş kelime dua kıldık, kabul olsun,
"Amin" diyenler Hakk'ı görsün.

Günahınızı adı güzel Muhammed Mustafa'nın (sav)
Yüzü suyuna bağışlasın!
Hânım hey!"

DIŞ OĞUZ'UN İÇ OĞUZ'A ASİ OLMASI ve

BEYREK'İN ÖLÜMÜ

Kazan Bey'in bir geleneği vardı. Üç yılda bir İç Oğuz ve Dış Oğuz beylerini toplayarak kendi evini onlara yağmalatırdı. Kazan Bey, evini yağmalatacağı sırada, karısının elinden tutar ve evinden dışarı çıkardı. Bundan sonra nesi var, nesi yok yağma ederlerdi. Kazan evini yağmalatma kararı aldı. Ancak bu kez Dış Oğuz beyleri bulunmadı. Evi, sadece İç Oğuz beyleri yağmaladı. Dış Oğuz beylerinden Aruz, Emen ve diğer beyler bunu işitince şöyle dediler : "Bak bak! Şimdiye kadar Kazan'ın evini hep birlikte yağmalardık. Şimdi niçin birlikte değiliz?" Bütün Dış Oğuz beyleri sözleşip Kazan'a gelmediler ve düşmanlık ettiler.

Oğuz'da "Kılbaş" adında biri vardı. Bir gün Kazan Bey :

- "Bre Kılbaş, bu Dış Oğuz beyleri devamlı bize geldikleri halde, niçin şimdi gelmez oldular" dedi.

Kılbaş :

- "Bilmez misin niçin gelmediklerini? Evini yağmalattığın zaman Dış Oğuz yoktu. İşte asıl sebep budur." dedi.

Kazan :

- "Düşmanlığa başladılar öyle mi?" diye sordu.

Bunun üzerine Kılbaş, Dış Oğuz'a gidip durumu iyice öğrenmek için izin aldı ve birkaç adamla birlikte Kazan'ın dayısı Aruz'un evine geldi. Aruz, altınlı günlüğünü dikmiş, çocuklarıyla oturuyordu. Kılbaş, Aruz'a, Kazan'ın kendisini çağırdığını ve onun yardımına ihtiyaç duyduğunu söyledi. Aruz, geleneğe aykırı olarak kendilerinin yağmaya çağrılmadığını ileri sürerek Kazan'a düşman olduklarını belirtti. Aruz, onun düşmanlığını öğrendikten sonra kalkıp geri döndü.

Aruz Koca, kendisinin sınanmasına pek kızmıştı. Dış Oğuz beylerine haber verip hepsini çağırdı. Emen, Alp Rüstem, Dönebilmez Dölek Evren gelip toplandılar. Aruz Koca, büyük otaklarını meydana diktirdi. At, aygır, deve, koç, koyun kestirip beyleri ağırladı. Aruz, beylere dönerek :

- "Sizi niye çağırdım biliyor musunuz? dedi.

Beyler :

-"Bilmiyoruz." dediler.

Aruz, Kazan'ın Kılbaş'ı gönderdiğini ve kendilerinden yardım istediğini söyledi.

Beyler :

-"Ya sen ne cevap verdin?" dediler.

Aruz :

- "Bre adam, biz Kazan'a düşmanız, dedim" diye cevap verdi.

Emen :

- "İyi demişsin." diye karşılık verdi. Aruz, beylerin de görüşünü aldıktan sonra, Kur'an-ı Kerim'e el basarak hep birlikte hareket edeceklerine dair yemin ettiler.

Beyler :

- "Senin dostuna dost, düşmanına düşmanız." dediler. Aruz, beylere kaftanlar, kürkler hediye etti.

Aruz, beylere dönerek :

- "Beyler, Beyrek bizden kız almıştır, eniştemizdir. Ancak Kazan'ın da yakınıdır. Gelsin, bizi Kazan'la barıştırsın diye çağıralım. Bize katılırsa, iyi; yok katılmak istemezse ben sakalını tutayım, siz kılıçla onu ortadan kaldırın. Beyrek'i aradan çıkarınca Kazan ile işimizi görürüz." diye konuştu. Beyrek'e mektup gönderip onu Aruz'un evine çağırdılar. Beyrek, kırk yiğitle Aruz'un evine vardı.

Dış Oğuz beyleri otururken, Beyrek içeri girip selam verdi. Aruz, Beyrek'i çağırmalarının sebebini anlatmaya başladı : - "Şu oturan beylerle birlikte

Kazan'a asi olup ant içtik. Kitaba el basıp sen de bize katıl."

Beyrek :

- "Ben ona düşman olmam." dedi ve şunları anlattı:

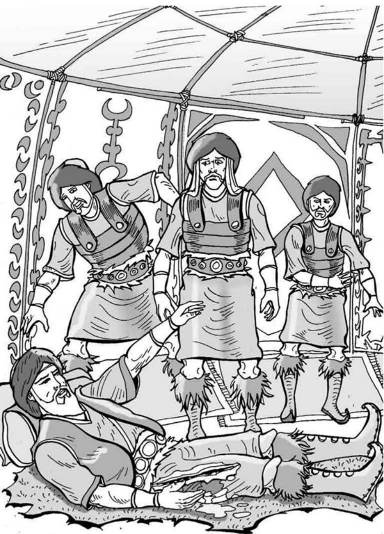
"Ben Kazan'ın çok nimetini yemişim,
Bilmez isem gözüme dursun.
Karakoçta soy atına çok binmişim,
Bilmez isem bana tabut olsun.
Güzel kaftanlar giymişim,
Bilmezsem kefenim olsun.
Büyük otağına çok girmişim,
Bilmez isem bana zindan olsun."

Bunları duyan Aruz, Beyrek'in sakalını kavrayarak onu tuttu. Fakat beyler, Beyrek'e kıyamadı. Beyrek, Aruz'un kızdığını görünce, onun yaptıklarını kınadı ve hile ile tuzağa düşürüldüğünü söyledi. Aruz, yemin edip kendilerine katılması konusunda ısrar etti.

Beyrek :

- "Vallahi ben Kazan'ın uğruna başımı koydum. İstersen beni yüz parçaya böl, ben Hân Kazan'dan vazgeçmem." dedi.

Aruz yine kızdı ve Beyrek'in sakalını sıkıca tuttu. Beylere baktı, kimse onu takip etmeyince,

tek başına çelik kılıcını çekip Beyrek'in sağ oyluğuna vurdu. Beyrek kendinden geçti. Beyler atlarına atlayarak oradan uzaklaştı. Beyreği ata bindirip birinin yardımıyla odasına götürdüler. Beyrek etrafındakilere şunları söyledi :

"Beylerim yerinizden kalkıp doğrulun,
Ak boz atımın kuyruğunu kesin,
Eğribel'i Aladağ'ı geceleyin geçin,
Akıntılı güzel suyu yarıp geçin,
Kazan'ın huzuruna koşup varın,
Ak giysinizi çıkarıp karalar giyin,
Sen sağ ol, "Beyrek öldü", deyin!"

Beyrek, tuzağa nasıl düşürüldüğünü ve kendisine yapılanları beylere anlattı ve bütün olan bitenin Kazan Hân'a haber verilmesini istedi. "Yarın kıyamet gününde benim elim Kazan Hân'ın yakasında olsun, benim kanımı yerde korsa ve Aruz'dan öcümü almazsa" diye vasiyette bulundu.

Beyrek'in babası ve annesi kötü haberi alınca yas tuttular. Aklarını çıkarıp karalar giydiler. Beyrek'in ak boz atının kuyruğunu kestiler. Kırk elli yiğit kara giyinip mavilere büründüler, Kazan Bey'e gelip sarıklarını yere vurdular. "Beyrek" diyerek ağlaştılar. Kazan Hân'ın elini öpüp "Sen sağ ol, Beyrek öldü, dediler."

Beyler sözlerini şöyle sürdürdüler :

- "Namert dayın tuzak kurmuş. Bizi çağırdılar, gittik. Dış Oğuz beyleri size asi olmuşlar, bilmedik. Kuran'a el basıp Kazan Hân'a asi olacağına yemin et, dediler. Beyrek bunu kabul etmedi. Namert dayın Aruz, kızıp Beyrek'i kılıçla vurdu. Sen sağ ol Hânım, Beyrek Hakk'a kavuştu, benim kanımı yerde bırakmayın." dedi.

Kazan bu haberi işitince mendilini eline alıp hüngür hüngür ağladı. Oradaki beyler de ağlaştılar. Kazan Hân, odasına kapanıp yedi gün divana çıkmadı. Beyler toplanıp divana geldiler. Kazan'ın kardeşi Kara Göne, Kılbaş'a şöyle dedi :

- "Kılbaş git söyle, ağabeyim Kazan gelsin, dışarı çıksın. Bir yiğit senin uğruna aramızdan ayrıldı. Hem vasiyet eylemiş, kanımı yerde komayın demiş. Varıp düşmanı haklayalım." Kılbaş, birlikte gitmeyi teklif etti. İkisi birlikte Kazan'ın odasına girdiler. Selam verip Beyrek'in öcünü almayı teklif ettiler. Kazan Hân akın için hazırlıklar yapılmasını emretti. Bütün beyler atlarına bindiler. Kazan yağız atına bindi. Boru çalındı, kösler vuruldu. Gece gündüz demeden yol alındı.

Kazan Hân'ın gelişini haber alan Aruz, Dış Oğuz beyleriyle birlikte asker topladı. Üç Ok, Boz Ok karşı karşıya geldi. Aruz, "Benim İç Oğuz'da

vuruşacağım rakibim Kazan olsun." dedi. Emen, Ters Uzamış'la, Alp Rüstem ise Ense Koca oğlu Okçu Kozan ile vuruşmak istedi. Savaş düzeni kuruldu. Borular çalınıp davullar vuruldu.

Kazan Hân, "Bre hainlikle er öldürmek nasıl olur?" diyerek Aruz'la vuruşmaya başladı. Aruz'un ilk saldırıları boşa çıktı. Sıra Kazan'a gelmişti. Kazan elindeki mızrakla Aruz'a bir hamle yaptı, mızrak Aruz'un göğsünden şimşek gibi girip öte taraftan çıktı. Aruz yere yıkıldı ve öldü. Bunu gören Dış Oğuz beyleri atlarından inip Kazan'ın ayaklarına kapandılar, elini öpüp af dilediler. Aruz'un evi yağmalandı. Böylece Beyrek'in öcü alındı. Kazan Hân güzel çimene çadır diktirip otağını kurdu.

Dedem Korkut gelip kopuz çaldı, boy boyladı, soy soyladı ve gazi erenlerin başına gelenleri söyledi:

"Şimdi hani övdüğümüz erenler,
Dünya benimdir diyenler?
Ecel aldı, yer gizledi.
Fani dünya kime kaldı?
Gelimli gidimli dünya,
Sonucu ölümlü dünya!
Sonunda uzun yaşın sonu ölüm, neticesi ayrılık.
Hayır dua edeyim Hânım :
Ölüm vakti geldiğinde temiz imandan ayırmasın,

Ak sakallı babanın yeri cennet olsun,
Ak kâküllü annenin yeri cennet olsun,
Allah seni nâmerde muhtaç etmesin,
Ak alnında beş kelime dua kıldık, kabul olsun,
"Amin amin" diyenler Hakk'ı görsün.
Derlesin toplasın,
Günahınızı adı güzel Muhammed Mustafa'nın (sav)
Yüzü suyuna bağışlasın!
Hânım hey!"

* * *